

AUTORIDEKLARATSIOON

Olen koostanud lõputöö iseseisvalt.

Lõputöö alusel ei ole varem kutse- või teaduskraadi või inseneridiplomit taotletud. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, olulised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

“.....” 20....

Autor:
/ allkiri /

Töö vastab bakalaureusetöö/magistritööle esitatud nõuetele

“.....” 20....

Juhendaja:
/ allkiri /

Kaitsmisele lubatud

“.....” 20... .

Kaitsmiskomisjoni esimees
/ nimi ja allkiri /

RAEKODA VABADUSE PLATSIL

THE CITY HALL ON THE FREEDOM SQUARE

MAGISTRITÖÖ

ÜLIÕPILANE

ANASTASIIA KARAVAIEVA

JUHENDAJA

TOIVO TAMMIK

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOO

INSENERITEADUSKOND

Arhitektuuri ja urbanistika akadeemia

**TAL
TECH**

TALLINN 2024

INTRODUCTION

THEME INTRODUCTION

The question of the need for the renovation of Freedom Square has existed since its formation. Despite several attempts to shape the square from geometric, architectural, and functional perspectives, results satisfying the expectations of the broad masses have not been achieved. The main problem lies in the fact that the geometric, architectural, and functional purposes of the square have been the subject of intense disputes. There has been prolonged debate about the presence of a monument conveying the atmosphere of the city government building and the square. This attractive and representative area, located on the border of the Old Town, has always been desired to be presented in the best possible way. The search for an ideal solution for the Freedom Square and its subsequent implementation impossibility has led to the square either not being fully reconstructed or being partially redesigned. This work does not aim to criticize the design methods or policies of previous years, under which there might have been a halt in the

development of the square and the conservation of the existing condition. This work focuses on analyzing the current situation of the square and seeking improvement and implementation possibilities. The work attempts to take into account the shortcomings of previous practices, current trends, and the city's strategies for future development.

The aim of the work is to define the mechanism of the formation of public spaces in urban areas both generally and in the specific context of the area.

The task of the work is to find an alternative solution for the expansion of Freedom Square and its functionality by designing a new City Hall building.

The main question of the research is to find the key components that shape the square according to the city's requirements.

As a hypothesis, it is argued that a well-designed small space can be considered a square if it fulfills its tasks. The square does not necessarily have to be represented as a wide open space, but it must have a clearly defined structure and geometry.

CONTENT OF THE WORK

The work is presented in four main parts: analysis of initial data, searching for problem-solving methods, summarizing findings, and creating a new project based on the collected materials.

The analysis of initial data addresses the question of the nature of the square, revealing the assumptions and requirements that ensure its sustainability. This section examines in detail the history of the formation of Freedom Square, describes errors, doubts, and intentions in the design process. It also describes the current situation resulting from the activities of architects and planners of the last century, analyzing existing advantages and disadvantages.

The next section describes methods for solving existing problems with Freedom Square. This analysis involves searching for the roots of the problem, so the methods covered in the work include both historical and modern solutions. This section also includes criticism of previously used design styles and their main shortcomings, providing alternatives in line with the current city development strategy.

The third part of the work summarizes the results of the first two parts, collecting all materials, criticism, shortcomings, desires, and other analytical materials obtained during the research. Based on this third and final part, a vision of the future Freedom Square is formed. This section also explains the necessity of a new City Hall building, its required dimensions, and functions.

The fourth part describes the essence of the project in detail and produces specific solutions. The goal of the fourth part is to visualize the theoretical materials described earlier, introduce the project, and demonstrate the advantages of the new vision.

RESEARCH METHODOLOGY

The leading strategy for the research was the analysis of observation and collected experience. This method is based on the belief that the city belongs to the people, and people are key actors. Understanding human needs is straightforward by observing them for some time. Based on this belief, the decision was made to spend some time on the studied square and its surroundings. Historical and modern contexts are used as

research materials.

The study of historical heritage aimed to answer questions about the path Freedom Square has already taken in its formation. Urban planning is a continuous process, so each subsequent decision is influenced, to a greater or lesser extent, by existing previous planning decisions. Therefore, it is important to study tested urban planning methods not only in the context of understanding the development stages of the city but also from the perspective of Tallinn's future sustainable development.

The study of the modern context provides an understanding of how theoretically developed solutions in the past are applied, exist, and manifest in practice today. Based on the obtained data, future trends can be predicted. The method used in this work involves observing the life of Freedom Square from different perspectives at different times of the day. Observations took place during both active and non-active hours: in the morning from 8 to 10, in the afternoon from 2 to 4, and in the evening from 6 to 8. Observations were made in different weather conditions: cloudy, clear, rainy, cold, and windy. Observations were made from different perspectives:

- perspective - Kaarli Park - Kaarli Church;
- perspective - Kaarli Street - Estonia Avenue;
- perspective - Harju Street - Freedom Square;
- perspective - Harjumägi - St. John's Church.

Based on the collected data, pedestrian corridors, traffic loads at different times, population habits, empty and unused areas, and problematic areas of Freedom Square and its surroundings were determined.

SISSEJUHATUS

TEEMA TUTVUSTUS

Küsimus Vabaduse väljaku renoveerimise vajaduse kohta on eksisteerinud alates selle kujunemise algusest. Hoolimata mitmetest katsetest kujundada väljakut geomeetriliselt, arhitektuuriliselt ja funktsionaalselt, pole suudetud saavutada tulemusi, mis rahuldaksid laiate masside ootusi. Põhiprobleem seisneb selles, et väljaku geomeetrilise, arhitektuurilise ja funktsionaalse eesmärgi kujutus on ägedate vaidluste objektiks. Kaua arutleti vajaduse üle linnavalitsusehoonejaväljakuhõnguedasiandva monumendi olemasolu üle. Selline ahvatlev ja esinduslik maa-ala, mis asub piiril Vanalinna piirkonnaga, on alati soovitud esitleda parimal moel. Otsingud ideaalse lahenduse leidmiseks Vabaduse väljaku ja selle edasise rakendamise võimatuse tõttu on viinud sellele, et väljakut ei ole kas täielikult rekonstrueeritud või on seda osaliselt ümber kujundatud.

Käesolev töö ei ürita kritiseerida varasemate aastate projekteerimismeetodeid ega poliitikat, mille kohaselt võis toimuda väljaku

edasiarendamise seisak ja olemasoleva seisundi konserveerimine toimuda. See töö keskendub väljaku praeguse olukorra analüüsimisele ning parendus- ja rakendusvõimaluste otsimisele. Töö püüab arvesse võtta eelnevate praktikate puudusi, praeguseid suundumusi ja linna edasise arengu strateegiaid.

Töö eesmärk on määratleda linnaruumi avalike alade kujunemise mehhanismi nii üldiselt kui ka konkreetse piirkonna kontekstis.

Töö ülesandeks on leida alternatiivne lahendus Vabaduse väljaku ja selle funktsionaalsuse laiendamiseks, projekteerides uut raekoja hoonet.

Uurimistöö peamine küsimus seisneb põhiliste komponentide otsimises, mis kujundavad väljakut vastavalt linna nõuetele.

Hüpoteesina väidetakse, et kvaliteetselt kujundatud väike ruum võib pidada väljakuks juhul, kui see täidab sellele esitatud ülesanded. Väljak ei pea tingimata olema esindatud laia avatud ruumina, kuid sellel peab olema selgelt väljendunud struktuur ja geomeetria.

TÖÖ SISU

Töö on esitatud nelja põhiosana: algandmete analüüs, probleemi lahendamise meetodite otsimine, kokkuvõtete tegemine ja uue projekti loomine saadud materjalide põhjal.

Algandmete analüüs käsitleb väljaku olemuse küsimust, paljastades selle tekkimise eelduseid ja nõudeid, mis tagavad selle jätkusuutlikkust. Selles jaotises vaadeldakse üksikasjalikult Vabaduse väljaku kujunemise ajalood, kirjeldatakse projekteerimisel tehtud vigu, kahtlusi ja kavatsusi. Kirjeldatakse ka praegust olukorda, mis on tekkinud eelmise sajandi arhitektide ja planeerijate tegevuse tulemusena, analüüsitakse olemasolevaid eeliseid ja puudusi.

Järgmises osas kirjeldatakse meetodeid olemasolevate Vabaduse väljaku probleemide lahendamiseks. See analüüs eeldab probleemi juurte otsimist, seega on töös käsitletud meetodides leidub nii ajaloolisi kui ka kaasaegseid lahendusi. Selles osas kirjeldatakse ka varem kasutatud projekteerimisstiilide kriitikat ja nende põhilisi puudusi, pakutakse alternatiive, arvestatakse praeguse linnaarengu strateegiaga.

Töö kolmas osa võtab kokku esimese kahe osa tulemusi, kogudes kõik uurimuste käigussaadud materjale, kriitikat, puuduseid, soove ja muid analüütilisi materjale. Just kolmanda, lõpliku osa põhjal kujuneb edasine nägemus tulevase Vabaduse väljaku kohta. Samuti selgitatakse selles osas uue raekoja hoone vajalikkust, selle nõutavaid mõõtmeid ja funktsioone.

Neljandas osas kirjeldatakse projekti olemust üksikasjalikult ning toodetakse konkreetseid lahendusi. Neljanda osa eesmärk on visualiseerida eelnevalt kirjeldatud teoreetilisi materjale, et tutvustada projekti ja näidata uue visiooni eeliseid.

UURIMISTÖÖ METOODIKA

Uurimise juhtivaks strateegiaks valiti vaatluse ja kogutud kogemuse analüüsi. See meetod põhineb veendumusel, et linn kuulub inimestele, ning inimesed on seal võtmetegelased. Pidevalt linnas elades või lihtsalt mööda sõites jätab inimene endast maha erilise jälje, omamoodi tagasiside linna kasutamise kohta. Inimese vajaduste mõistmine on väga lihtne, jälgidesteda mõnda aega. Sellest veendumusest lähtudes

otsustati veeta mõnda aega uuritava väljakul ja selle ümbruses. Uurimismaterjalina kasutatakse nii ajaloolist kui ka kaasaegset konteksti.

Ajaloopärandi uurimine pidi vastama küsimustele selle kohta, millist teed on Vabaduse väljak juba oma kujunemise käigus läbinud. Loomulikult on linnaplaneerimine pidev protsess. Seetõttu arvestab iga järgnev otsus suuremas või väiksemas ulatuses juba olemasolevate eelnevate planeerimisotsustega. Seetõttu on oluline uurida juba testitud linnaplaneerimise meetodeid mitte ainult linna arengu varasemate etappide mõistmise kontekstis, vaid ka Tallinna tulevase jätkusuutliku arengu seisukohast.

Kaasaegse konteksti uurimine annab arusaamise sellest, kuidas minevikus teoreetiliselt väljatöötatud lahendused praktikas rakenduvad, eksisteerivad ja avalduvad tänapäeval. Saadud andmete põhjal saab prognoosida tulevasi suundumusi. Käesolevas töös kasutatud meetod hõlmab Vabaduse väljaku elu jälgimist erinevatest vaatenurkadest eri päevaajal. Vaatlus toimus linna aktiivsetel ja mitteaktiivsetel tundidel: hommikul 8–10, päeval 14–16 ja õhtul 18–20. Vaatlused toimusid

erinevates ilmastikutingimustes: pilves, selges, vihmas, külmas ja tuulises ilmas. Vaatlus toimus erinevatelt vaatenurkadelt:

- vaatenurk - Kaarli park - Kaarli kirik;
- vaatenurk - Kaarli pst - Estonia pst;
- vaatenurk - Harju tn - Vabaduse plats;
- vaatenurk - Harjumägi - Jaani kirik.

Saadud andmete põhjal määrati jalakäijate tänapäevaseid liikumiskoridore, liikluskoormust erinevatel aegadel, elanikkonna harjumusi, tühjasid ja kasutamata alasid, Vabaduse väljaku ja selle ümbruse probleemseid piirkondi.

PÕHIOSA

ETTEKUJUTUS VÄLJAKUST

Väljaku olemasolu, kui linna keskkonna põhielemendi, on praktiliselt igas linnas igal ajajärgul olnud äärmiselt oluline. Väljakud toimisid kaubanduse, avalike kogunemiste, pidulike sündmuste, pidustuste, meelelahutusürituste, rituaalsete ja religioosete tseremooniate ning hukkamiste kohana. Antiikajal toimusid väljakutel koosolekud, kus otsustati olulisi poliitilisi ja majanduslikke küsimusi ning toimusid teatrietendused, spordiüritused ja muusikalised etendused. Antiik-Kreekas nimetati selliseid väljakuid "agora". (Hölscher, 2007)

Tsivilisatsiooni arengu tagajärjel hakkas linnade elanikkond kasvama, vastavalt sellele suurenes ka koormus linna väljakule. Näiteks juba antiikses Roomas kujundas keskväljak - foorum suurt avatud ala, mis asus avalike hoonete ees ja algas triumfikaarest. (Mamford, 1961) Väljaku perimeetrit piirasid templid, kohtusaal ja linnavolikogu maja. Foorum asus kaua aega linna keskmes, seega toetas seal avaliku elu toimumist. Väljaku pidulikkuse suurendamiseks kasutati aktiivselt haljastust.

Juba keskajal, kui linna ehitati kindluse põhimõttel ja need täitsid peamiselt kaitsefunktsioone, ning elumajade ehitamine linnas toimus peamiselt juhuslikult, kujundati väljak tihti geomeetriliselt ebatavalise kujuga. Kuna linn-kindlus oli kaitsepositsioon ja ehitatud kivist, siis väljakul ei olnud mingit taimestikku. Väljaku funktsionaalsus kitsenes samuti märgatavalt, kuigi endiselt eeldati pidulikke, ilmalikke ja usulisi üritusi. Pärast kristlike kirikute ehitamise algust käisid väljak ja kirik käsikäes. (Hölscher, 2007) Vastavalt S. S. Ožegovi märkustele: "linnaväljak oli kesk- ja varauusajal mitte ainult inimeste kogunemise koht, vaid ka koht, kus öitses kaubandus, liikusid uudised ja kuulujutud, lahendati olulisi probleeme". (Ozhegova, 2009)

Linna planeerimisele hakati andma rohkem tähelepanu renessansiajastul, juhindudes sümmeetria põhimõtetest ja linnaosade korrapärastamisest. Kaväljakustruktuurmuutus. Renessansiaja väljakutel oli selge geomeetriline vorm, monumentaalne välimus ja mitmekesine haljastus. Väljakuid kaunistasid mälestusmärgid, skulptuurid ja purskkaevud ning nende funktsionaalsus laienes märgatavalt. Nüüd täitis väljakmitteainultolulisttranspordisõlmejakohta kaubanduse, pidustuste ja avalike koosolekute jaoks, vaid seda kasutati ka sõjaväeparaadide ja demonstratsioonide korraldamiseks.

Barokkajastu saabudes tõuseb väljaku roll taas esile. Nüüd on see linna nägu, kus on selgelt näha barokkstiili arhitektuuri ja omadusi. Seoses elanikkonna märkimisväärse suurenemisega laienesid linnad oluliselt. Selle tagajärjel eksisteeris linnas mitu väljakut. Väljakutest hargnes välja juhtivate linnatänavate süsteem. Teed olid peamiselt laiad ja avarad, et tagada nendel kiire ja otsekohest liikumist. Praktiliselt iga linna tänav lõppes väljaku, hoone või mälestusmärgiga, mis täitis orientiiri funktsiooni. (Luk'ianin, 1995) Tänavate ääres olid sümmeetriliselt paigutatud barokkstiilis hooned, nii et tänu orientiiride olemasolule nägi linna süsteem ainulaadselt välja.

Inimeste arusaamisel on väljak alati olnud kohtumise ja aktiivse suhtluse koht; muutusid ainult kohtumiste põhjused ja eesmärgid, kuid olemus jäi muutumatuks. Ei arhitektuuri stiilid, poliitikute eelistused ega linna kujundamisel osalevad välistegurid (nagu haigused, sõjad, majanduslangus, halvad ilmastikutingimused jne) suutnud väljaku otstarvet muuta. Linna keskuse olemasolu vajadus, mida sageli esindas väljak, dikteeris inimeste vajadus suhelda, kaubelda, vahetada uudiseid ja osaleda ühiskondlikus elus. Seega käsitletakse väljaku asjakohasuse küsimust pigem selle funktsioonide seisukohalt kui põhimõttelisest olemasolust.

Joonis 1. Veduta della Piazza di S Pietro in Vaticano. (Francesco Panini, 1770)

TALLINNA VÄLJAKUD

Tallinna linn transformeerus kaubandusasulast kindluslinnaks välisgeopoliitiliste tegurite mõjul. Juba aastal 1154 ilmus Tallinn Araabia geograafi Muhammad al-Idrisi kaardile nimega Kolövan (kirjutatuna Quoluwany). (Michajlov, 2019) Suure ja Väikese kindluse kujul esitatuna omas Tallinn juba siis oma õigusakte ja haldusorganeid, võttes olulise koha merekaubandusteede hulgas. (Nerman and Lõhmus, 2013) See soodustas aktiivset arengut kultuuri-, kunsti-, tööstuse- ja majanduse valdkondades.

Tallinna areng on alati olnud otseselt seotud kaubandusteede tõhususega, mis linna kaudu kulgesid, ja kaubavahetuse tootlikkusega. (Brüggemann and Tuchtenhagen, 2013,) Loomulikult olid kvaliteetseks ja massiliseks kaubavahetuseks ette nähtud spetsiaalselt eraldatud kohad - turu- ja kaubandusväljakud. Üheks peamiseks väljakuteks Vanalinnas peeti Raekoja väljakut, mis asub All-linna keskmes. Seoses linna edasise laienemise ja kaitserajatiste hävitamisega muutus Raekoja väljaku roll pidulikumaks. (Bruns, 2006) Kuigi sellel toimusid endiselt olulised sündmused ja kaubandus, tunti teravalt ruumi puudust

ja piiratust. Seetõttu otsustati leida koht uue Raekoja väljaku rajamiseks, mis vastaks uue aja nõuetele ja suudaks teenindada kogu Tallinna. Uue väljaku asukohaks valiti Vene turu piirkonda, kuigi kaaluti ka teisi võimalusi, sealhulgas praegust Vabaduse väljakut. Uue raekoja väljaku projekti kohaselt oli Vene turu kohale kavandatud esinduslik raekoja hoone koos selle juurde kuuluvate aedadega. (Bruns, 1998) Kahjuks ei realiseeritud seda projekti kunagi, seega jäi küsimus uue raekoja hoone olemasolu kohta avatuks. Vabaduse väljakule ei pööratud pikka aega piisavalt tähelepanu. Tulevase väljaku liikumine ja arhitektuur kujunesid välja spontaanselt ja polnud korralikult korraldatud. Alles pärast vajaduse tekkimist uue kaubandus- ja piduliku väljaku järele tehti katseid ruumi kujundamiseks väljaspool Harju väravatest.

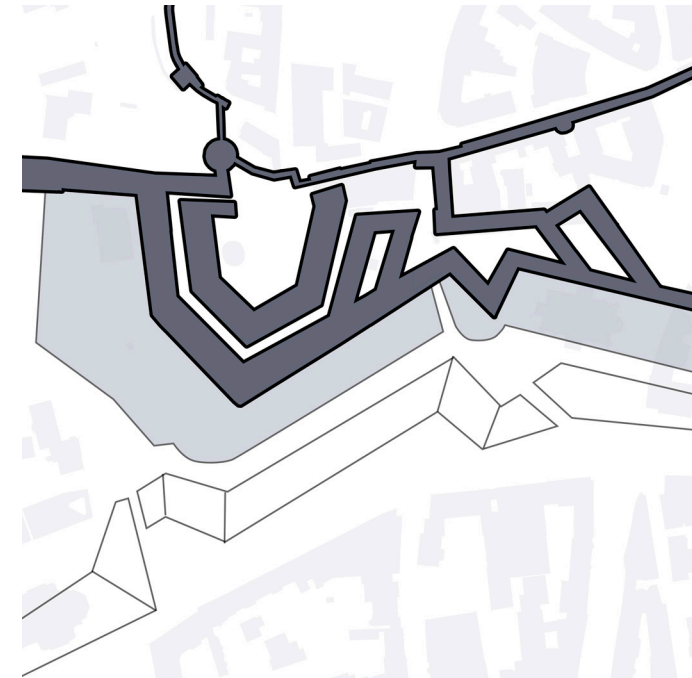

Joonis 2. Tallinna Raekoja plats. (Privalov, 2023)

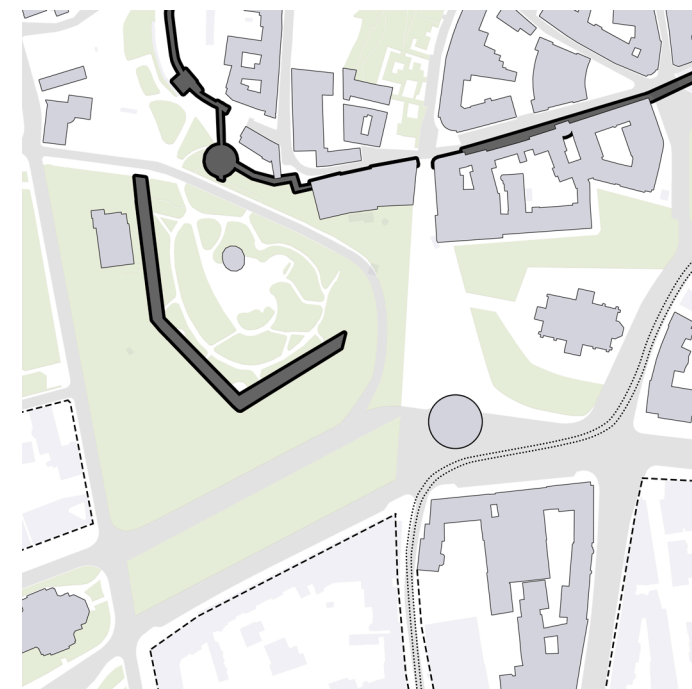
AJALOOLINE KONTEKST

Vabaduse väljak asub linna keskpääs, endise kindlustusmüüri välisküljel. Pärast seda, kui 1864. aastal eemaldati Tallinn kindluslinnade registrist, otsustati kindlusmüür maha lammutada. Selle asemele tekkisid aiad, mis pikka aega eraldasid Vanalinna linnakeskusest. Ainult Viru ja Vabaduse väljakute vahelises tsoonis kasvas Vanalinn linnakeskusega kokku. (Bruns, 1998) Vabaduse väljaku kujunemine mängib olulist rolli Tallinna linna kujunemise ajaloos. See ala on alati olnud vaidlusalune ja äärmiselt huvitav investoreile, linnavõimudele, arhitektidele ja linnaplaneerijatele.

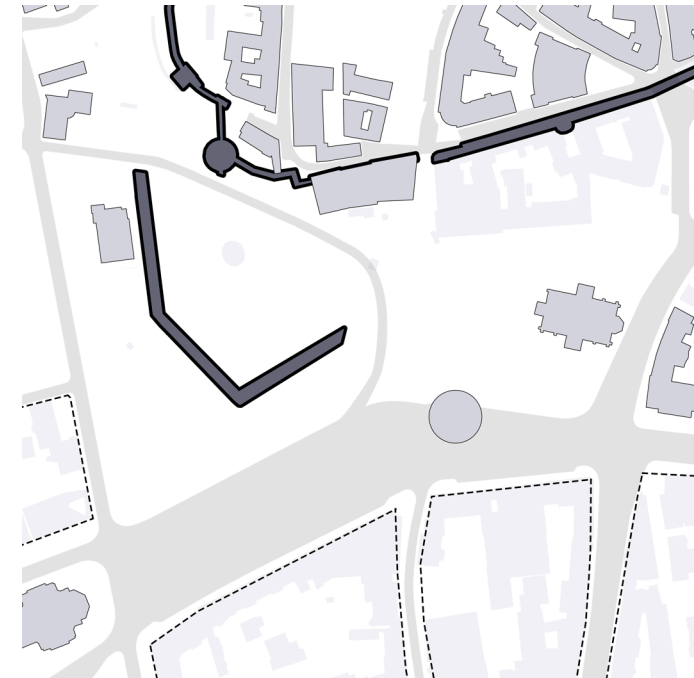
Vabaduse väljaku kujunemise ajalugu saab jagada mitmeks etapiks: Heinaturu olemasolu, Peeter I nime kandva väljaku tekkimine, Vabaduse väljaku kujunemine Eesti iseseisvusperioodil, Vabaduse väljaku rekonstrueerimine Nõukogude ajal ning Vabaduse väljaku rekonstrueerimine Eesti iseseisvuse taastamise järel.

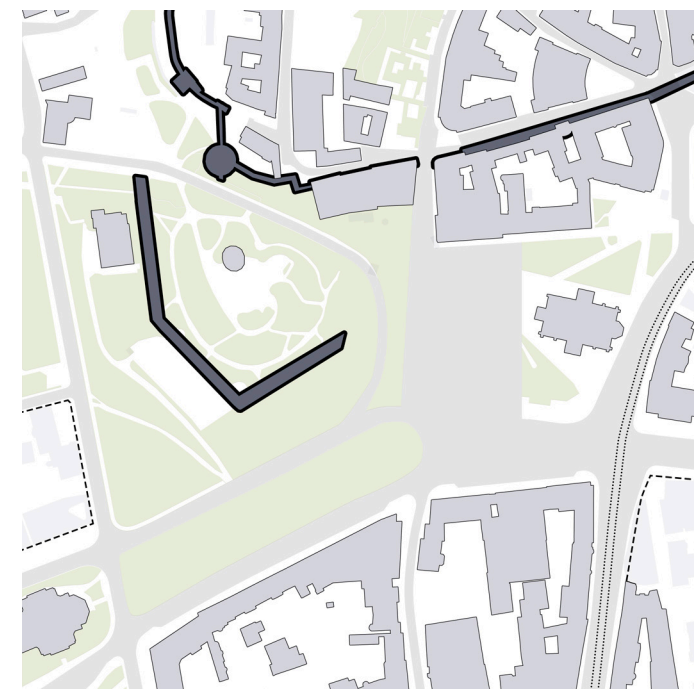
Joonis 3. Vabaduse Väljak enne 1864 a. Autori joonis.

Joonis 5. Vabaduse Väljak enne 1940 a. Autori joonis.

Joonis 4. Vabaduse Väljak enne 1910 a. Autori joonis.

Joonis 6. Vabaduse Väljak enne 1991 a. Autori joonis.

Etap 1. Heinaturust kuni Peeter I väljakuni.

Enne 1910. aastat oli see ala kujundamata ruum linna müüri, aedade ja linna keskosa vahel, mille domineerivaks elemendiks oli Jaani kirik, paigutatud määramata nurga all. Kaua aega oli linnakeskuseks Vanalinn, mis kujunes välja juba 14. sajandil, ümbritsetud kindlusmüüri. Vanalinna piiridest väljaspool olid vaid väikesed asulad, aiamaad ja karjamaad. Tallinna elanikkond teise poole XIV sajandil oli umbes 4000 inimest ja kasvas väga aeglaselt. Raudtee ilmumine 1870. aastal ja järsk kaubavoogude kasv linna sadamas andsid Tallinna arengule uue tõuke. Sellega kasvas huvi selle kaubandusliku sadama vastu kui olulise logistikakeskuse vastu. See viis loomuliku ja kiire rahvaarvu kasvuni, nii et juba aastaks 1871 elas Tallinnas 29 162 inimest. (Bruns, 1998) Aktiivne rahvaarvu kasv ja kaubandustegevus mõjutasid uute turgude ilmumist Vanalinna piiridest väljaspool.

Raekoja plats oli ruumiliselt piiratud ja ei suutnud mahutada suurt hulka inimesi. Tekkis vajadus uute kaubanduspiirkondade kujundamiseks, üheks neist sai heinaturg, asudes tänapäeva Vabaduse väljaku kohal. Huvi selle ala vastu kasvas tänu selle soodsale asukohale endise

Harju värava vastas. See asukoht tagas otseühenduse endiselt toimiva Raekoja platsiga ühelt poolt ja elurajoonidega teiselt poolt. Samuti oli läheduses Balti jaam. Raudtee ümbritses linna keskosa, muutes raudteeringi sees oleva ala välise ringiga võrreldes isoleerituks. Tulevase Vabaduse väljaku ala oli soodsalt paigutatud peamiste logistiliste sõlmede vahelduses, kuid selle välimus ei sarnanenud veel väljakuga. Alles aastal 1910 otsustati heinaturg korrastada ja kujundada linnakohana. Keskeks elemendiks paigutati Peeter I monument, püstitati tribüünid. Väljakut kasutati pidulike ürituste korraldamiseks.

Etap 2. Eesti iseseisvusperiood 1918-1940.

Eesti iseseisvust omandades aastatel 1918-1940 suutis Eesti rahvas esmakordselt 700 aasta jooksul ise oma saatust määrata. Need aastad on märgilised ulatuslike muutustega linnaplaneerimises, ehituses, renoveerimises ja haljastuses. Pikaajaline ja aktiivne rahvaarvu kasv näitas, et senine linna struktuur ei ole enam aktuaalne. Seetõttu aastatel 1918-1923 juhtis arhitekt Eugen Habermann alternatiivse linna arengukava koostamist.

Anton Soans, kes astus Habermanni järel linna peaarhitekti ametisse, jätkas Tallinna ümberplaneerimist, kasutades Habermanni ideid, kuid lisades omi korrigeerivaid elemente. Vastavalt uuele visioonile ootas Tallinna ees ulatuslik ümberkujundamine, mille aluseks oli linna keskosa tihendamine. Uus linnaplaan oli arvestatud 300 000 elanikuga, kuigi Tallinnas elas siis vähem kui 125 600 inimest (1927. aasta rahvaloenduse andmetel). Iseseisvuse saavutamise järel, aastal 1922, otsustati Peeter I mälestussamba maha võtta. Endisele Peeter I väljakule anti uus nimi - Vabaduse väljak 1923. aastal, alustades selle aktiivset kujundamist. (Bruns, 1998)

Väljakule püstitati esimene ehitus 1926. aastal kino "Gloria Palas", mis hiljem sai tuntuks kui Vene Draamateater. Seejärel tehti katseid väljaku loogiliseks kujundamiseks: 1928. aastal korraldati konkurss, mille võitis arhitekt E. Jakobi. Tema projekt hõlmas Vabaduse väljaku jaoks ristkülikukujulist konfiguratsiooni ja oluliselt vähendas Jaani kiriku ümber olevat rohelist ala. Seda lahendust ei peetud rahuldavaks, seega ehitustööd ei jätkatud. 1931. ja 1932. aastal kuulutati välja konkurss Vabadussõja mälestusmärgi parima projekti kohta. Vaatamata võitjale

ei realiseeritud projekti. Aastatel 1936–1937 korraldati taas konkurss väljaku kujundamiseks. Planeeriti Jaani kirik maha võtta ja selle asemele ehitada prestiižne hoone pidulike ürituste korraldamiseks. Konkurss hõlmas ka varem välja töötatud Vabadussõja mälestusmärki. Kuigi anti välja auhindu I, II ja III koha eest, ei realiseeritud projekti taaskord. Hoolimata ebaõnnestunud katsetest väljaku väljanägemist korraldada, ilmus sinna ikka veel uusi hooneid, nagu näiteks EKA hoone (valminud 1932. aastal), Kunstihoone (valminud 1934. aastal), hotell Palace (valminud 1936. aastal) ja Esimene Eesti Kindlustuse Seltsi Maja (lühendatult EEKS-MAJA või Eeks-Maja, valminud 1937. aastal). (Koger, 2002) Aastal 1937 sai selgeks, et ka maaala Roosikrantsi ja Kaarli puiestee tänavate ristmikul vajab väljaehitamist. Projekteeritavaks hooneks valiti Tööstuspaleed. Projekt oli valmis 1938. aastal, kuid hoone ehitati alles 1997. aastal.

Etap 3. Nõukogude Eesti periood aastatel 1940-1991.

Nõukogude võimu saabumisega aastal 1940 kritiseeriti ja ümber kavandati taas Vabaduse väljakut. Aastal 1941 muudeti Vabaduse väljaku nimi Võidu väljakuks. Uus nimi püsis kuni 1988.

aastani. Kavandati Võidu väljaku kasutamist suurte pidulike sündmuste, sealhulgas sõjaväeparaadide korraldamiseks. Selleks olid väljakule ette nähtud tribüünid, kuid muid märkimisväärseid muutusi ei toimunud. Aastatel 1944-1945 toimusid võistlused patriootlike monumentide loomiseks, kuid ühtegi projekti ei realiseeritud. Ainuke teostatud projekt oli mälestuskivi, mis püstitati 1951. aastal proletariaadi revolutsioonilise liikumise juhi Viktor Kingissepa mälestuseks bastioni künkal ja eemaldati 1991. aastal. 1952. aastal ehitati Kunstihoone kõrvale Kunstifondi hoone (Alar Kotli Kunstifondi hoone), ja 1960. aastate keskpaigas ehitati tenniseväljakud tribüünidega. (Koger, 2002) Uute elamurajoonide Mustamäe ja Õismäe tekkimise tõttu suurenes märgatavalt liiklus Kaarli tänaval, mis ühendas linna keskuse äärealade elurajoonidega.

Etap 4. Periood pärast Eesti taasiseseisvumist 1991. aastal.

Pärast Eesti taasiseseisvumist tekkisid uuesti ideed Vabaduse väljaku ümberkujundamiseks. Aastal 1993 toimus järgmine konkurss, mille tulemusel said teise preemia arhitektid Andres Siim ja Hanno Kreis, pakkudes välja

iseseisvussõjale pühendatud mälestusmärgi, mis paigaldati Kaarli tänavale. Kolmanda preemia võitsid Leonhard Lapin ja Kristel Jaanus, kes esitasid projekti "Vabaduse kell" ning paigaldasid selle väljakule aastal 2003. (Koger, 2002) Siiski ei ole ükski Vabaduse väljaku rekonstrueerimisprojekt seni realiseerunud, seetõttu kuulutati 1998. aastal välja uus konkurss. Võitjateks osutusid Andres Alver, Veljo Kaasik ja Tiit Trummal, kuid projekt valmis alles 2009 . aastal. (Alver, 1999) Enne 2009. aastat oli Vabaduse väljakul juhuslik parkla ja tenniseväljakud. Vastavalt uuele projektile likvideeriti tenniseväljakud ja osa parklast viidi maa alla.

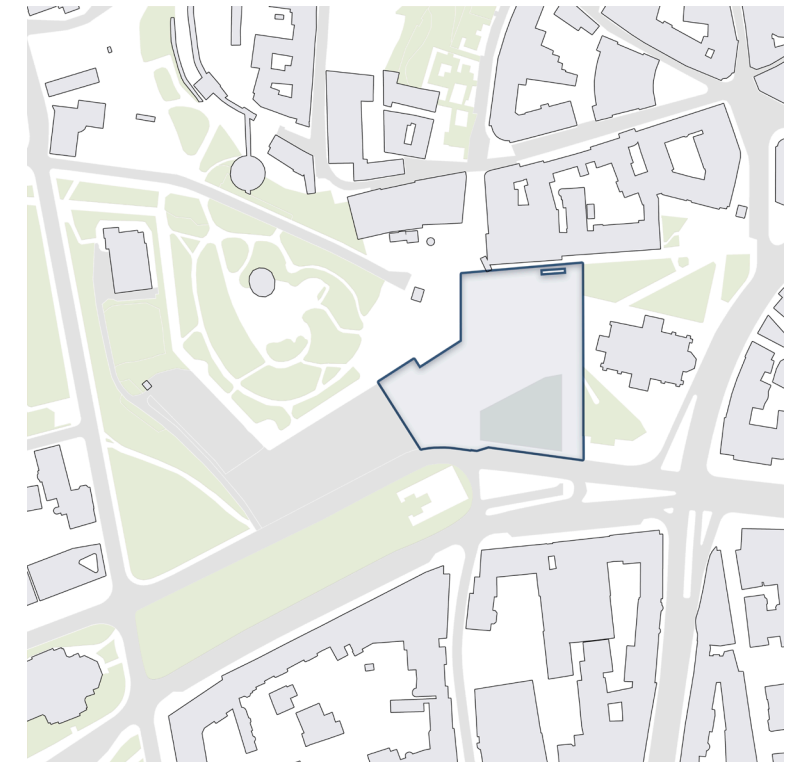
ANDRES ALVERI, VELJO KAASIKU JA TIIT TRUMMALI UUS VABADUSE VÄLJAKU PROJEKT

Uus Vabaduse väljaku projekt on kavandatud nii pidulikeks sündmusteks kui ka igapäevaeluks. Projekti aluseks on väljaku jagunemine mitmele tasandile. Maa-alune tase täidab peamiselt tehnilist rolli, mahutades 220 parkimiskohta, maa-aluse käigu, galerii ja mitu rendi- ja kaubanduspinda. Maa peal asuv korrus on avatud avalik ruum, esindatuna väljaku kujul. Väljakul on piklik ristkülikukujuline vorm, ühelt poolt piiratud Jaani kirikuga ja teiselt poolt, autorite kavatsuste kohaselt, avaliku hoonega, mis ei saanud teostust. Väljak ise asub paralleelselt Kaarli bulvariga (Kaarli puiestee) ja avaneb nii linna keskusesse kui ka Hirvepargi suunas. Algse Vabaduse väljaku projekti kohaselt pidi väljak jätkuma kuni Toompea tänavani, kuid ka see idee ei saanud teostust. Selle asemel katkeb väljak vaevu bastioni müüri taga, ja edasi on maa peal parkimisplats ja väike paviljon, ehitatud 1950. aastal.

Vastavalt teostatud projektile säilitati ja kaasajastati praegune bussipeatus. Linnaühistranspordi ootajate mugavuse

tagamiseks konstrueeriti väike kerge varikatus. Bussipeatuses võivad korraga peatuda kolm bussi. Bussipeatuse tagaküljel on reklaamtahvlid, mis näitavad aktuaalset teavet ja tulevaste sündmuste reklaame. Bussipeatuse alt väljub kaldplatvorm (kaldenurk 7%, pindala 160 m²), kujundatud treppide ja trapidega. Kaldplatvorm ühendab maa-aluse tasandi avatud väljakuga.

Vanalinnast viib Vabaduse väljakule Harju tänav. Selle tänava jätkumist võib aimata Roosikrantsi tänavas. Seda suunda kasutatakse paraadide korraldamiseks. Harju tänavääres Harjumüüri all asuvad tribüünid, mis on ette nähtud nii pidulike sündmuste kui ka igapäevaste tegevuste jaoks. Väljaku keskosas enne tõusu Harju müügile on paigutatud Vabadussõjas 1918–1920 saavutatud võidu mälestusmärk. Mälestusmärk koosneb betoonkolonnist, millel seisab Vabaduse rist. Mälestusmärgi vastaspoolel on Jaani kirik, mille ümber on korraldatud väike roheline ala. (Alver, 1999)

Joonis 7. Vabaduse väljaku kuu aastast 2009. Autori joonis.

AKTUAALNE OLUKORD

Seisuga 2023. aastal on Vabaduse väljak üks Tallinna keskseid väljakuid. Seal toimuvad regulaarselt riiklikud ja linna sündmused, erinevad näitused ja esinemised. Väljakut kaunistatakse pühade ajal ning sealkorraldatakse valgus- ja lauluüritusi. Vabaduse väljaku koormatus pühade ajal on mõõdukas, mis näitab, et väljaku peamine eesmärk - mahutada suur hulk inimesi pidulike sündmuste ajal - on edukalt täidetud. Suur ja avatud ruum väljakul loob kontrasti Tallinna olemasolevate kitsaste käänuliste tänavatega. Eriti hästi tuntakse seda kontrasti, kui väljutakse Vanalinnast Vabaduse väljakule. Ainus, mis sellel avatud alal puudub, on selgelt määratletud piirid, seega võib ootamatult Vabaduse väljakule sattudes tekkida kerge eksinud oleku tunne.

Joonis 8. Vaade Vabaduse Väljakule. (Privalov, 2023)

AUTO LIIKUMISKORIDORID

Varem eksisteerinud ühendus Komandandi tänava ja Vabaduse väljaku vahel lõigati läbi viimase rekonstrueerimise käigus. Nüüd katkeb Komandandi tänav Harjumäe nõlval. Selle tulemusena puuduvad väljakul autoteed. Olemasolevad maanteed mööduvad väljakust lõuna- ja idaküljel.

Lõuna poolt läbib Kaarli tänav, mis on peamine tänav, ühendades Mustamäe ja Haabersti piirkonnad linna keskusega. Kaarli puiesteel on 4 sõidurada, sealhulgas bussirada. Hiljuti tehtud remonditööde tulemusena lisati Kaarli tänavale ka jalgrattateede rajad. Liiklus sellel teelõigul on väga aktiivne, müratase ulatub 70–79 dB. (X-GIS 2.0 [Myrakaart]) Tänavat ületatakse reguleeritavate fooridega ristmikel Kaarli kiriku juures ja maa-aluse jalakäijate tunneli kaudu Roosikrantsi tänaval.

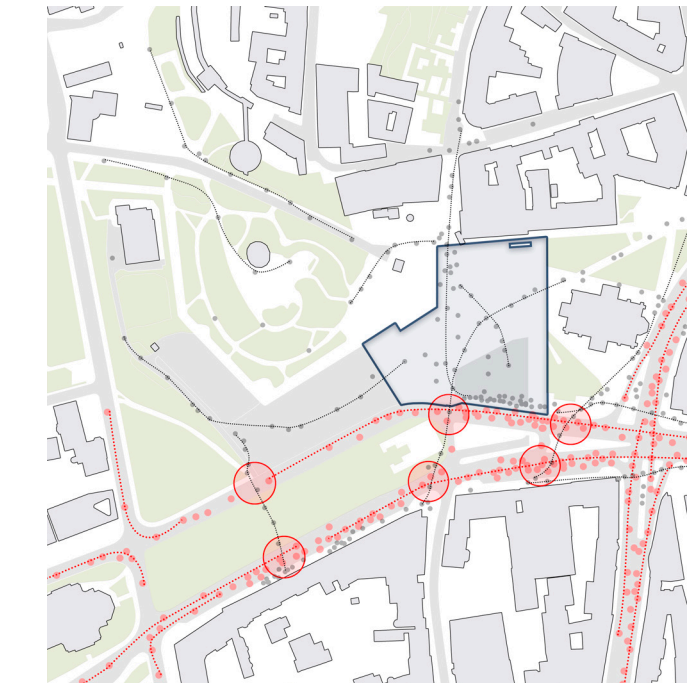
Idaküljest on Vabaduse väljakust Pärnu maantee, mis on samuti üks olulisemaid liikumisteede, ühendades linna keskust lõuna- ja edelapiirkondadega. Tänav mahutab ainult 2 sõidurada, trammiteed ja hiljuti lisatud jalgrattateede raja. Jaani kiriku vastas on ühistranspordipeatus spetsiaalsete

parkimiskohtadega bussidele. Liiklusintensiivsus on iseloomustatud müratasemega 70–74 dB. (X-GIS 2.0 [Myrakaart]) Tänavat ületatakse reguleeritavate fooridega ristmikel Pärnu maantee ja Estonia puiestee juures Jaani kiriku suunast.

Autode aktiivne kasutamine põhjustab mitte ainult tee suure koormuse, vaid tekitab ka linna vajaduse suure hulga nii avatud kui ka suletud parkimiskohtade järele. Laialdane parkla eksisteeris Vabaduse väljakul ja selle ümbruses juba enne 2009. aastat. Kuigi osa parkimiskohtadest suunati maa alla tehtud rekonstrueerimise tõttu, asub suurem osa varasemast maapealsest parklast endiselt Harjumäe bastioni müüri all.

JALAKÄIJATE LIIKUMISKORIDORID

Vabaduse väljaku planeerimisel arvestati olemasolevate jalakäijate liikumiskoridoridega, mida on lihtne jälgida. Peamiseks jalakäijate liikumissuunaks on siht lähimatest bussipeatustest vanalinna. Vanalinna pääseb mööda Harju tänavat, mis viib Raekoja platsilt Vabaduse väljakule.

Joonis 9. Vabaduse Väljaku liikumisskeem. Autori joonis.

Joonis 10. Vabaduse Väljaku mürakaart. Autori joonis.

Inimesed kasutavad peamiselt lühimaid liikumisuunde oma eesmärkide saavutamiseks. Teisisõnu, hommikuse liikumise režiimi vaadates võib märgata, kuidas inimesed suunduvad teadlikult vanalinna, kasutades selleks kõige tõhusamaid jalakäijate liikumiskoridore. Lõunaaegadel ei täheldatud tavalistel tööpäevadel erilist aktiivsust. Siiski liikus öhtusel ajal suur hulk inimesi vanalinnast bussipeatuste suunas.

Vaatlemise käigus õnnestus jälgida, kuidas jalakäijad ületavad tänavat Kaarli mälestusmärgi juures asuvate Vabaduse kella asemel maa-aluse käigutee kasutamise asemel. Maapealsed liikumiskoridorid osutusid maa-alustest eelistatavamaks. Lisaks raskendab maa-aluse käigu kasutamist asjaolu, et sellele laskumine Vabaduse väljaku poolt muudab liikumise bussipeatuse suunas veidi keerulisemaks.

Väike roheline ala Jaani kiriku lähedal on kujundatud selliselt, et see ei takista inimeste vaba ja kiiret liikumist sihtkohtade vahel. See järelendus põhineb asjaolul, et vaatlusperioodi jooksul ei ületanud ükski inimene rohelist ala, et jõuda kiiremini sihtkohta.

Seda ei saa öelda Kaarli pargi kohta, mis ulatub otse kirikust Vabaduse kella mälestusmärgini. Liikumine seal tundus täiesti ebamõistlik ja ebamugav. Vaatlusperioodi jooksul ei läbinud pargi ükski inimene. Arvestades, et vaatlus toimus nii hea kui ka halva ilmaga, võib järeldada, et see koht ei ole nõutud oma võõrastatuse tõttu, kuigi see on eriline ja atraktiivne.

ROHELISED LIIKUMISKORIDORID

Tänu linnaaednik Hans Leppa mitmeaastasele pingutusele tehti suuri töid Vanalinna ümber oleva roheline vööndi korraldamiseks ja kujundamiseks. (Bruns, 1998) Nüüd on rohealadel selgelt väljendunud struktuur mitmekülgse funktsionaalsusega, mis muudab neid väga populaarseks nii kohalike elanike kui ka külaliste ja turistide hulgas.

Aiad on eriline väärtus mitmel põhjusel. Esiteks on see loomulik piir, mis eraldab Vanalinna kaasaegse linnakeskusest. Selline eraldatus toimib Vanalinna puhvertsoonina, tuues viimase esile. Vanalinna roheaiad toovad esile selle muinsust ja salapärasust. Tekib tunne, nagu oleks roheline tsooni abil Vanalinna kindlalt kaitstud kaasaegsete mõjude eest, säilitades oma ajaloolise väärtuse.

Teiseks toimivad rohelised aiad suurepärase roheline koridorina, mille ääres on mõnus jalutada kindluse müüri ääres. Ühelt poolt avaneb kaunis vaade Vanalinnale ja teiselt poolt on näha ainult roheline istutus, mille taga paistavad majad. See park on piisavalt suur, et küllastajatel tekiks tunne, nagu nad jalutaksid päris aias, eemal linnast.

Kolmandaks on aiad iseenesest meeldiv koht aja veetmiseks. Kaunilt kujundatud ja läbimõeldud puhkealad sobivad kõigile, sõltumata vanusest ja huvist. Aedadest võib leida jalgpalliväljaku, tenniseväljakud ja -lauad, puhkealad, spordiväljakud, mänguväljakud, väikse lava, platsi, veekogud, rääkimata taimestikust, mis toimib kui looduslik müratõkke.

Ümbritsevad rohelised koridorid, nagu Hirvepark, Lindamäe park ja Snelli park, mängivad erilise liikumiskoridori rolli. Kui tööpäevadel kasutavad inimesed lühimaid teid, siis jalutuskäikude ja puhkuste ajal eelistavad inimesed linnakärast kaugel asuvaid roheline aedu. Roheliste koridoride säilitamine ja arendamine kutsuvad inimesi üha rohkem aega veetma värskes õhus, sealhulgas linna keskuses. Mida rohkem inimesi veedab oma vaba aega kesklinnas, seda

aktiivsemalt töötavad turismi ja meelelahutuse suunatud ettevõtted, kohvikud, restoranid, poed ja puhkealad. Selline areng kutsub esile kaubandussuhete arengu kesklinnas, mis omakorda tõmbab investorite tähelepanu. Investorid saavad teha investeeringuid, et tulevikus arendada linna keskosa ja selle ümbruskonda. Seega viib inimeste tegevus väljaspool kodu ja ruume sellele, et linn muutub elavaks ja aktiivselt arenevaks.

Vabaduse väljaku piirkonnas on otseühendus vanalinna ja kaasaegse linna keskusega, seetõttu katkeb selles piirkonnas roheline koridor, mis kulgeb kindlusemüüri ääres. Väike roheala paikneb otse Kaarli tänaval, Jaani kiriku ümbruses ja Harjumäe jalamil parkla kõrval. Nende roheline alade potentsiaal, erinevalt endistest bastionide kindlustuste kohal paiknevatest aedadest, on siiani realiseerimata. Nad vajavad korrastamist ja omavahelist ühendamist.

Joonis 11. Vabaduse Väljaku ümbruskonna rohealad.
Autori joonis.

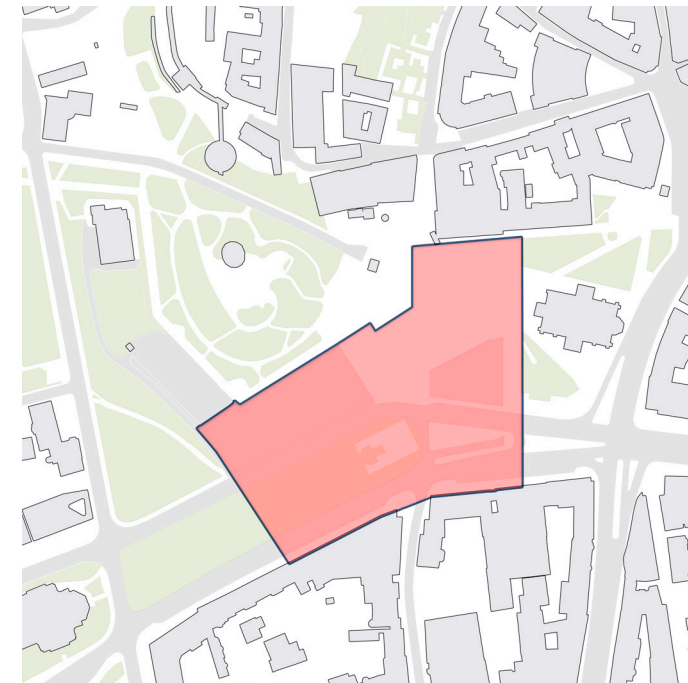
LAHENDAMATA PROBLEEMID VABADUSE VÄLJAKUL

Ajalooliste materjalide ja vaatluste käigus saadud analüütiliste materjalide põhjal on võimalik tuvastada mitmeid peamisi probleeme: ruumiline, funktsionaalne ja logistiline.

Ruumiprobleem on iseloomustatud Vabaduse väljaku välimuse määramatuses. 1928. aastal arhitekti E. Jacobi poolt väljatöötatud projekti kohaselt pidi väljak saama selgelt määratletud ristkülikukujulise ala. (Bruns, 1998) 2009. aastal arhitektide Andres Alver, Veljo Kaasik ja Tiit Trummal poolt ellu viidud projekt pidi selle probleemi lõplikult lahendama, kuid Vabaduse väljak ei omandanud selget vormi. Väljaku kontuurid määravad sellel ehitatud eelmise sajandi hooned. Väljaku põhjaosa piirab EEKS-Maja, Kunstide Maja ja Kunstifondi hoone. Idakülge piirneb Jaani kiriku ja sellega külgnevate rohealadega. Lõuna piir kujuneb välja Kaarli tänaval asuvate hoonete rea kohaselt: Palace Hotell, vene Teatri Eesti hoone, endise EKA hoone (praegu City Plaza 2) ja Tööstuspalee. Lääne piir on jäänud määratuks.

Funktsionaalne probleem seisneb koha realiseerimata potentsiaalis. 1937. aastal arhitektide A. Kotli ja E. Kesa poolt väljatöötatud projekti kohaselt oli plaanis kavandada Jaani kiriku kohale esindushoone pidulike ürituste korraldamiseks ning esitada väljak kui suletud organiseeritud ruumi. (Bruns, 1998) Kahjuks peatus see idee konkursi tasemele. Praegune Vabaduse väljaku nägemus, esitatud arhitektide Andres Alveri, Veljo Kaasiku ja Tiit Trummali poolt, sisaldab osalist lahendust sellele probleemile kaldpinnana, viies maa-alusele korrusele. Kahjuks ei täida see teostus antud ülesandeid, vaid täidab tühja ala rolli.

Logistiline probleem avaldub liikluskoormusega Kaarli tänaval. Kunagine bulvar-tänav mööduka liikluse ja trammiliinidega on muutunud logistikakeskuseks. Aktiivne autoliiklus takistab jalakäijate vaba liikumist. Siiski, kui kaaluda Vabaduse väljakut kui potentsiaalset kohta vaba aja veetmiseks linna keskses, tuleks prioriteet suunata autoliiklusest jalakäijatele.

Joonis 12. Vabaduse Väljaku kujundamatus. Autori joonis.

Joonis 13. Vabaduse Väljaku probleemsed alad. Autori joonis.

VAJADUS PÕÕRDUDA ALGUKOHTADE POOLE

Sotsioloog Max Weber kirjeldas oma teoses "Linn", mis esmakordselt avaldati 1921. aastal, linna tekke eeldusi kui sotsiaalset institutsiooni. (Beber, 2018) Raamatus kirjeldatud selgituste kohaselt on linn majanduslikus mõttes turupiirkond. Loomulikult on linnad suured asustuskohad, kus rahvaarvu tõttu puudub naabrite isiklik tutvus. Selliste asustuskohade elanikud elavad mitte põllumajandustulu, vaid kaubanduse ja käsitöö tulu arvel. Sellise määratluse oluliseks tingimuseks on mitmekesine käsitöötegevus, kuna asustuskohad, kus elanikud tegelevad ühe päritud käsitööga, pole linnad. Loomulikult on turg majandustegevuse lahutamatu osa linnas. Tuleb märkida, et "turupiirkonna" mõistet kasutatakse regulaarse kaubavahetuse, mitte üksikute vahetuste kontekstis. Teisisõnu muutub turg linna tunnuseks ainult siis, kui linna elanikkond rahuldab turu kaudu majanduslikult olulist osa oma igapäevastest vajadustest, enamasti kohalike elanike ja lähima ringkonna poolt toodetud või ostetud toodetega. Selline linna kirjeldus vastab majanduslikult "turupiirkonna" mõistele, kuna tal on turukeskus.

Max Weber jagab linnad kolme tüüpi: tarbijalinnad, tootjalinnad ja kaubanduslinnad. Tootjalinnad elavad toodetud kaupade müügist saadud tulust. Kaubanduslinnad elavad

Joonis 14. Raekoja turg. (Privalov, 2023)

müügituludest. Sellised linnad kuuluvad tavaliselt mingisse kaubandusühingusse, võimaldades aktiivset ja mitmekesist kaubavahetust. Tarbijalinnad on vastandatud kahele ülaltoodud linnatüübile. Tarbijalinna olemasolu sõltub otseselt ettevõtjate sissetulekust, mis tuleneb rahva tarbimisnõudlusest. Tegelikult on linnad peaaegu alati segatüüpi. Siiski on kõigil linnadel ühine joon: kaubandus ja turu olemasolu.

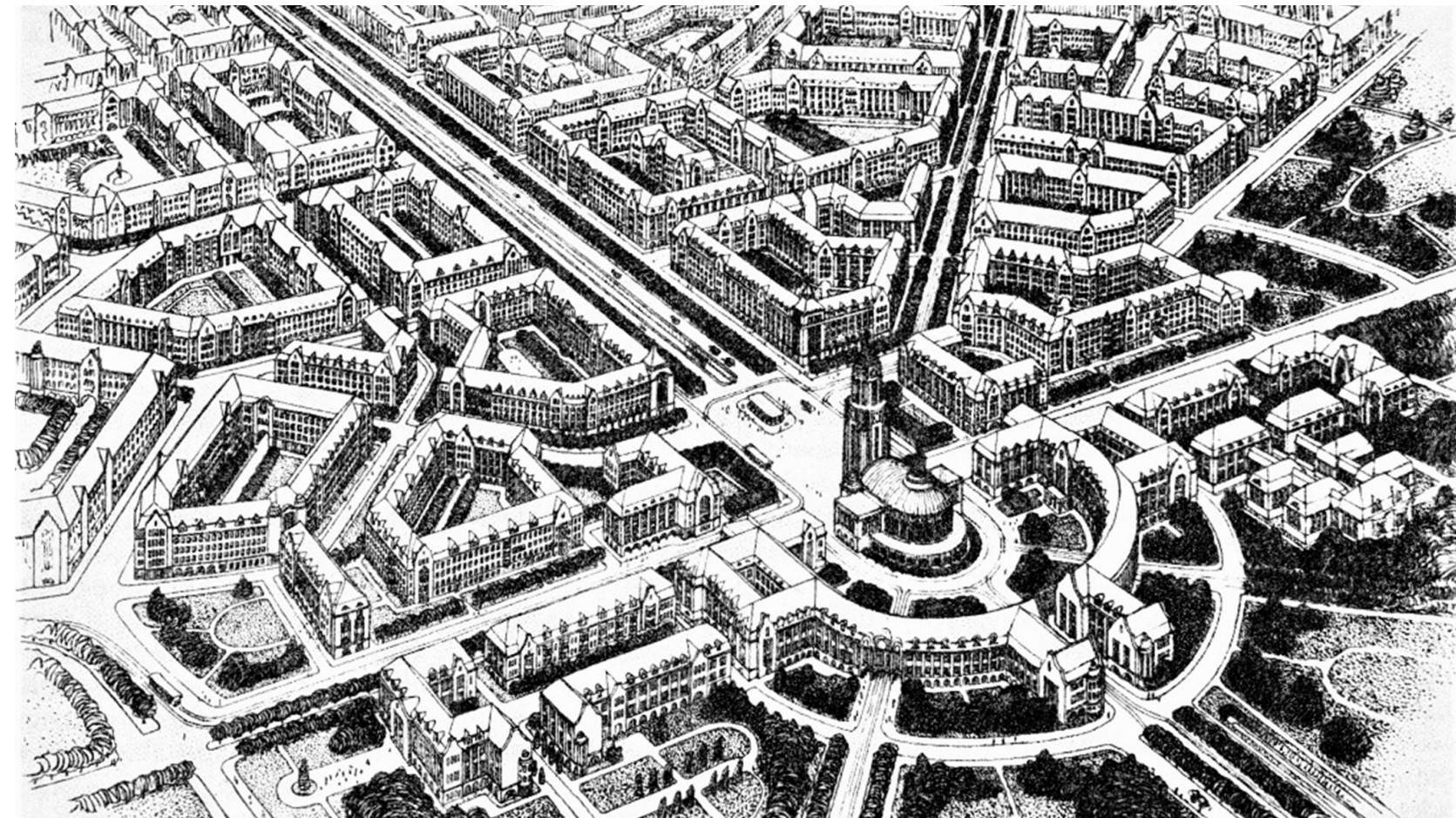
Ajalooliselt kujunenud turuplats Harju värava taga, mis suundub Vanalinnast, on oma väärtuse kaotanud ja unustatud. Siiski oli just tulevase Vabaduse väljaku kohal turu kujunemine, mis viis tema edasisele arengule. Alates Heinaturu eksisteerimisest esindas tulevane Vabaduse väljak suurt avatud ruumi, kohandatud jalakäijate liikumiseks. Tulevased muudatused väljakul töid kaasa piirangud jalakäijatele, neid aja jooksul ignoreerides ja maa alla suunates.

OTSINGUD PROBLEEMI LAHENDAMISEKS

19. sajandi lõpus kuni 20. sajandi alguses kiire arengu tulemusel otsustati kavandada uue Tallinna linnaplaani, mis mahutaks üle 300 000 inimese ja oleks võimeline kasvada tulevase rahvaarvu suurenemise korral. (Bruns, 2006) See periood langes arhitektuuri modernismi ajastusse. Otseloomulikult Tallinna ümberkujundamise lahendus omas ratsionaalse olemuse.

Pärast Soome arhitekti Eliel Saarineni võitu 1913. aasta konkursil omandati projekt "Kolm lõvi" ja seda peeti peamiseks suunajaks Tallinna järgnevas ümberkujundamiseks. Projekteerimislahenduse aluseks oli idee säilitada Vana linn oma algse ilme juures. Selleks viidi peamised maanteed Vana linna piirist eemale ja paigutati Tallinna lõunaossa, kuna suurt rõhku pandi kiirele liikumisele peamiste objektide vahel, olid maanteed laiad ja kiired.

Samuti pöörati suurt tähelepanu raudteetranspordile. Eliel Saarineni plaani kohaselt kavatseti raudteekoridori samuti lõuna poole Vana linnast nihutada, paigutades sinna peamise kaubajaama. Balti jaama kavandati kasutada ainult liikluseks naaberlinnadega.

Joonis 15. Eliel Saarineni Tallinna planeering. (Bruns, 1998)

Raudtee lõigud arendati kõigis linnaosades, eesmärgiga kasutada raudteekoridore ka liikumiseks Tallinna piires.

Elamupiirkonnad olid kavandatud ida- ja loode nõlvadele linna keskusest, et anda linnale võimalus vajadusel laieneda. Linna keskosa oli ette nähtud tihendada, täites selle lähestikku asetsevate 5-korruseliste hoonetega.

Kokkuvõtvalt, osa ideedest said realiseeritud, osa kaotas oma otstarbekust ja osa ootab endiselt oma aega. Siiski arendas Eliel Saarinen välja linna tuleviku üldise kontseptsiooni, mille sai hiljem rohkesti muuta. Seega ei saa modernismi tähtsust Tallinna kujunemise ajaloos alahinnata, hoolimata tänapäeval olevast modernismi kriitikast.

MODERNISMI KRIITIKA

Modernism tõi arhitektuuri palju värsked ja ratsionaalseid ideid. Siiski oli täiesti loomulik, et leidis neid, kes hakkasid seda suunda kritiseerima. Eesmärgiga saada maksimaalselt täielikku ettekujutuse linnaruumi kaasaegsest korraldusest, oleks õiglane käsitleda erinevaid arvamusi.

Modernismi kriitika seisneb peamiselt inimtähtsuse eiramises linnade, avalike ruumide ja hoonete kavandamisel. Kuna linn luuakse algusest peale inimese jaoks, arvestatakse elukeskkonna optimaalse loomiseks projekteerimisel esmalt inimvajadusi ja soove. On oluline mõista, et linn on inimelu lahutamatu osa. Tänavate ja hoonete keeruline struktuur peab ühendama kõiki aspekte, mis on vajalikud inimese mugava igapäevaelu jaoks. Inimvajadustele orienteerumine linnade kavandamisel oli peamine eesmärk juba enne 1960. aastaid. (Гейл, 2012) Linnakäsitlust mõjutas modernistide liikumine, mille kohaselt koosneb linn erinevatest osadest, millest igaüks täidab oma funktsiooni. Need osad moodustavad koos ühise mehhanismi - linna. Koos selle liikumisega hakkasid rohkem tähelepanu pöörama

tööstus-, tootmis-, majandus-, kaubandus- ja transpordialadele. Mõtteid sellest, kuidas linnaruumi "parandada", väljendasid oma ala spetsialistid, mis viis suure variatiivsuse ja lõpuks erinevate arvamuste killustumiseni. Prioriteetne ülesanne tagada inimesele, kui peamisele linna kasutajale ja elanikule, mugavus, asendati püüdlusega meeldida investoritele ja transpordiettevõtjatele. See poliitika viis ulatuslike probleemideni. Linnaelanikud hakkasid kogema rohkem stressi, kannatasid terviseprobleemidest, kaotasid huvi avaliku ja ühiskondliku elu vastu, kaotasid turvatunnet ja selle tagajärjel hakkasid loobuma elust suurtes linnades.

LINNAPLANEERIMISE PÕHIALUSED

Modernistide liikumise probleem tundus eriti terav suurtes linnades. Seetõttu hakkasid 2000. aastate alguses linnade planeerimisel või ümberkorraldamisel juhtima inimheaolu tagamise põhimõttest. Arvestades elanikkonna vajadustega, sai võimalikuks projekteerida mugavat, jätkusuutlikku, tervislikku, täisväärtuslikku ja ohutut linna. (Гейл, 2012)

Inimene täidab suunanäitaja rolli linnaruumi loomise või parendamise protsessil, olles

peamiseks ideede allikaks põhiliste lahenduste kujunemisel. Tehnilisest vaatenurgast arvestati linnade projekteerimisel ka linnaehituse põhiprintsiipidega. Nende hulgas on kõige olulisemad funktsionaal-plaanimajanduslik korraldus, transpordi plaanimajandus ja linna arhitektuurne kompositsioon. (Перькова, 2009)

Funktsionaalne tsoniseerimine hõlmab linna jagamist erineva otstarbega osadeks, lähtuvalt nende juhtivast funktsioonist (töö, avalik elu, igapäevaelu, puhkus). Funktsionaalse tsoniseerimise idee tekkis sajandi alguses ratsionalistliku reaktsioonina linna territooriumil elamute, tehaste, tööstushoonete, ladude, juurdepääsuteede kaootilise segunemise vastu, mis ehitati korratutes XIX sajandi teise poolelt kuni XX sajandi alguseni. XX sajandi keskpaigaks kujunes see idee juhtivaks linnaehituslikuks kontseptsiooniks, kuid avaldus ka oma varjukülgedes. Ulatuslikud mitmfunktsionaalsed alad kaotavad palju omadusi, mis on omased täisväärtuslikule sotsiaalsele linnaelule, ja vajavad mõistlikku täiendamist avaliku otstarbega elementidega. Vajadus erinevate linnaosade funktsioonide vastastikuse täiendamise ja rikastamise järele muudab kaasaegse linna arhitektuuri ja

planeerimise integreeritud vormide otsimise aktuaalseks.

Linna ruumiline transpordikorraldus kaasaegses linnas on määratletud oluliste sotsiaalsete nõudmistega, nagu: liikuvus kõikidele sotsiaalsetele rühmadele; isikliku aja säästmine liikumisel; transpordivahendite ergonoomika ja ajakohasus; keskkonnakaitse transpordi kahjulike mõjude eest ja tänaval vigastuste ohu kõrvaldamine. Linnaplaneerimise kompositsioon seab aluse transporditeenuse ratsionaalsele korraldusele, ning transpordi korraldus esitab teatud nõuded linna planeerimisele ja ehitamisele. Linnaplaneerimise protsess seob tihedalt otsinguid elurajoonide, linna tootmispiirkondade ja teiste peamiste elanikkonna tömbekohtade ratsionaalse paigutuse ja nende vahelise mõistlikute transpordiühenduste loomisega.

Linna arhitektuurse-ruumilise kompositsiooni kujundamine viib selle sisemise terviklikkuseni, mis väljendub linna funktsionaalse, tehnilise ja esteetilise sisu ühtsuses. Planeerimise ja ehitamise kunstilisi, kompositsioonilisi ja esteetilisi voorusi ei saa eraldi arvestada väljaspool tihedat seost sotsiaalsete,

majanduslike, funktsionaalsete ja muude linna arenguprobleemidega. Linna ruumi kujundamine ei tähenda tingimata range reeglistiku järgimist. Arvestades planeerimiskunsti ideoloogilisi, sotsiaalseid, majanduslikke, looduskeskkonna ja esteetilisi ülesandeid, on võimalik luua kompositsioonilisi struktuure, mis suudavad ühendada nii funktsionaalseid kui ka kunstilisi ülesandeid.

INIMKESKNE LINN

Linnad moodustavad erilise korralduse ja struktuuri mitmete avalike, erasektori, tootmis-, puhke- ja omavalitsuspiirkondadega, mis on ühendatud ühtseks süsteemiks, vastavalt elanikkonna vajadustele. Loomulikult on linna kujunemine pikk, järjekindel ja pidevalt muutuv protsess. Linna kujunemise ajaloos võib eksisteerida vaid lähtekoht, lõpukohta olla ei saa.

On oluline mõista, et kujunev linnakorraldus tekib mitmete väliste- ja sisejõudude tõttu. Linn on struktuur, mis toimib igas olukorras, sõltumata asjaoludest. Linn ehitatakse inimeste jaoks, seetõttu on just inimesed (elanikkond) peamine suund linna ruumilise kujundamise jaoks. Linn peab olema kergesti loetav, et

kujundada inimeste mõtetes lihtsat ja selget pilti toimuvast.

Kuna inimesed (elanikkond) on linna planeerimisel peamine suund, tuleks pöörata tähelepanu sellele, kuidas inimesed end tunnevad selles või teises linna ruumis. Vastavalt Jan Gehli linnaplaneerimise kontseptsioonile on olemas 4 põhilist tegurit, mis määravad linna keskkonna kvaliteedi. Seega peaks linn olema elav, ohutu, jätkusuutlik ja tervislik. (Гейл, 2012)

Elavat linna saab nimetada siis, kui seal elavad inimesed kasutavad aktiivselt linnaruumi. Selle kasutamise näideteks võivad olla tänaval jalutamine, avalike kohtade ja parkide külastamine, kohtumised avatud aladel, avalike ürituste korraldamine platsidel ja puiesteedel, avalike puhkealade, spordi- ja laste mänguväljakute aktiivne kasutamine jne.

Tervislikuks linn muutub siis, kui sellel on mugav ja inimese elule või tervisele ohutult liikuda. Näiteks võib pidada laiaid, avaraid ja hästi valgustatud tänavaid ja kvartaleid ning ohutuid jalakäijatele ja jalgratturitele liikumiskoridore. (Джекобс, 2011)

Jätkusuutlikuks linnaks võib nimetada seda, kui mugavuse ja heaolu aspekt on suunatud selgelt ja katkematu. Teisisõnu, ühiskonna mugavuse, ökoloogiliselt ja majanduslikult kasulike lahenduste kasutamine, mis vastavad nõudlusele, lahendavad seatud ülesanded, parandavad linna keskkonda ja parandavad elukvaliteeti linnas. Jätkusuutlikkuse näiteks on aktiivne linna transpordi, jalgrattateede, rohealade, müra taseme vähenemise, autode ja jalakäijate koridoride mobiilsuse kasutamine.

Tervislikuks linnaks võib nimetada linna, kus elanikkond on minimaalsete riskidega seotud oma füüsilise ja moraalse seisundi halvenemisega. Teisisõnu vastab linnakeskkond ja soodustab elanikkonna tervise tugevdamist. Tervisliku linna näiteks on linn, kus on tendents vähendada raskete gaaside heitkoguseid nii tootmisest kui ka autodest, kus inimesed liiguvad peamiselt jalgsi, jalgrattaga või kasutavad rohelist energiat ning kus aktiivselt kasutatakse spordi- ja tervisealasiid.

LINNA- JA INIMMAHT

Tavaliselt arvestatakse linna või selle osade projekteerimisel inimhõõduga. (Образ города, 1982) See mõiste tekkis ja seda kasutasid

Joonis 16. Vabaduse väljak. Autori joonis.

juba antiikaja arhitektid. Asi on selles, et igal inimesel on hulk standardseid füüsilisi omadusi, näiteks pikkus, kaal, maht, sammupikkus, käte ulatus, samuti standardne meelte kompleks, mille abil tajutakse ja loetakse ümbritsevat ruumi. Meeleelundid toimivad omamoodi suunanäitajatena, määrates kindlaks inimese mugavuse astet ühes või teises keskkonnas viibimiseks. Instinktiivsel tasemel ebameeldivate

ärritajate ilmnemisel, mille märkamisel peamist rolli täidavad meeleorganid, püüab inimene end kaitsta, vältides ärritajaga kohtumist või hävitades selle, seeläbi end kaitstes.

Linnakeskkonnas toetub inimene peamiselt nägemisele. (Гейл, 2012) Tänu nägemisele suudab inimene kindlaks teha, kas objekt kujutab endast ohtu või mitte. Sel juhul mängib

suurt rolli uuritava objekti ja tajutava objekti vaheline kaugus. Näiteks olles kaugemal kui 100 meetrit, näeb inimene tõenäoliselt hägust laiku enda ees (muidugi mängib olulist rolli ka uuritava objekti suurus, mida nägemise abil uuritakse). Objekti uurimise (või sellele lähemale liikumise) lähenedes hakkab inimene eristama üha rohkem detaile, järk-järgult moodustades oma peas nähtu pildi ja automaatselt selle klassifitseerides. Umbes 20 meetri kaugusel saab inimene juba selgelt aru, millega ta tegeleb, ja kindlustub kehtestatud järeldustes.

Lisaks nägemisele töötab ümbritseva ruumi uurimise protsessis ka haistmine. Nina abil võib inimene kogeda nii meeldivat emotsiooni (näiteks tajudes kerget lilledõhna ja meeldivat värske küpsetise lõhna) kui ka ebameeldivat emotsiooni teatud kohas viibimisest (näiteks sattudes kanalisatsiooni avarii piirkonda).

Kuulmisel on inimesel võime eristada helide tugevust ja suunda. Inimtajule ebameeldivaks peetakse teravaid ja valjusid helisid, mida sageli võib leida tihedalt liiklustatud maanteedelt, karjumist, linnakarast ja suure inimeste hulgast tulevast müra. Iga heli tajutakse konkreetse olukorra kontekstis. Mõnikord võib heli vastupidi olla nõrgalt eristatav, mis võib samuti toimida ebameeldiva ärritajana.

Joonis 17. Vabaduse väljaku tänavakunst. (Privalov, 2021)

Erinevad meeled töötavad pidevalt, aidates meil mõista meie ümbritsevat ruumi. Mõjutades mitut meelt korraga, on võimalik saavutada tugevat emotsionaalset mõjut olukorrale. Selliselt, ei ole põhjust selgitada, miks inimene soovib veeta rohkem aega mugavas keskkonnas ja ebamugavas keskkonnas ei soovi üldse viibida.

Rääkides linna ja inimliku mõõtme kontekstis, tasub märkida konteksti olulisust. Näiteks, juhindudes arusaamast, kuidas inimene eristab objekte erineval kaugusel, võib luua platsi suurusega 100 x 100 m. Esmapilgul võib inimene tunda end mugavalt platsi keskel ja isegi selle servadel, kuna objektide lugemise kaugus on optimaalne. Siiski, kui luua selline plats väikeses linnas, tunneb inimene end ebamugavalt.

Ebamugavuse põhjus seisneb sellise ruumi eesmärgis. Plats eeldab suure hulga inimeste samaaegset viibimist, nii et üksildane inimene tunneb end seal ebakohasena.

Vastupidise näite võib tuua vaatetorniga. Kui paigutada uuritavad objektid vaatetornist mitte rohkem kui 100 m kaugusele, ei suuda inimene ruumi adekvaatselt tajuda. Elades objektide maailmas, millel on erinevad mõõtmed, tajub inimene ruumi kolmemõõtmelisena. Objektide paigutamine ühesugusele kaugusele uuritavast punktist võib kaasa tuua riski tuvastada objekte samaväärsetena ja seega ajada segadusse nende objektide vahel.

SELGUS JA LOETAVUS

Linna tajumise oluline tegur on ka linna äratuntavus ehk "loetavus". (Образ города, 1982) See omadus võimaldab inimestel kergesti orienteeruda linnaruumis, tunda end turvaliselt ja mugavalt. Asi on selles, et linnatänavaid tajutakse inimese alateadvuse poolt kui võimalikud liikumissuunad, samal ajal kui ümbritsevad hooned kui takistustena. Nähes liiga palju kaootiliselt kavandatud takistusi omal teel, tunneb inimene alateadlikult ebamugavust ja kaotab "tee" kogu mõttet selles kontekstis.

Iga linnaplaneerija ülesanne seisneb selles, et tagada maksimaalselt selget liikumiskoridori. Segadused või "labürintid" võivad tekkida teel, kui need on osa kontseptsioonist. Selle planeerimise jaoks on peamine tingimus tagada "selged" mõistatused, mida inimaju aja jooksul saab lugeda, dešifreerida ja endale selgitada.

ERALDI OBJEKTIDE TAJUMINE LINNA MÕÕTKAVAS

Oluline probleem linnaplaneerimisel on üksikute arhitektuursete elementide tüpoloogiline erinevus. Kuna üksikud linna hooned ehitatakse erineval ajahetkel (mis on täiesti loomulik), on olemas mitmeid asjaolusid, mis mõjutavad nende välimust ja funktsionaalsust. Kui mitte süveneda põhjuslikesse seostesse, võib kohe esile tuua selle olemuse, et varem tekkinud ehitised dikteerivad projekteerimise tingimusi uutele ehitistele. Püüdes säilitada linna "õiget" või "kanoniseeritud" välimust, piiravad linnavõimud teadlikult võimalikku arhitektuurilist mitmekesisust. (Гейл, 2012)

Ühelt poolt on see lähenemine õige, sest see toob kaasa linna välimuse korrastamise ja stabiliseerimise. Normide ja reeglite kehtestamine linna keskkonna loomiseks piirab

ehitajate ambitsioone, kontrollib linna ehitamise ja renoveerimise protsessi, ei võimalda linna keskkonda ajutiste vajaduste rahuldamiseks lihtsalt muuta, mis rahuldab ainult kitsa elanikkonna ringi.

Teisalt võib see lähenemine sageli olla pime ja ebaõiglane uute ideede suhtes. Soov "konserveerida" ja säilitada esialgse linna välimuse, mis on iseloomulik põhjamaadele, viib mõnikord "ideekriisi". Idee puudumine, mis rahuldaks linnaarhitektide nõukogut, viib mõnikord tavalise lihtsustamiseni või tüüpiliste lahendusteni, mis ei täida üht juhtivat linnaplaneerimise funktsiooni - olla elanikele atraktiivne.

Tuleks arvestada, et üksiku arhitektuuriehitise kavandamine peab mitte ainult rahuldama kõiki projekteerimis tingimusi, vaid ka sobima linnaruumiga. Kuna sellise toote lõppkasutajale - inimesele - on omane lugeda infot vastavalt teda ümbritsevale kontekstile. Teisisõnu arhitektuuriehitist ei tajuta kunagi eraldi seda ümbritsevast kontekstist. Sellepärast võib hoone nii kaunistada kui ka rikkuda konkreetse piirkonna kogu kontseptsiooni.

STANDARDLAHENDUSED

Järgides eesmärki rahuldada individuaalse hoone või terve piirkonna projekteerimise kõiki nõudeid, luuakse olukorrale kohaldatav optimaalne lahendus. (Гейл, 2012) Sellist tulemust võib kutsuda projekteerijate ja teiste spetsialistide professionaalsuse ilminguks. Siiski püüab üks kord väljamõeldud õige lahendus leida rakendust ka tulevastes projektides. Uusi katsetamata lahendusi ignoreeritakse ja asendatakse juba väljamõeldute ja toimivatega.

See lähenemine on osaliselt õige, kuid see hävitab individuaalsust. Selle tagajärjel tekivad linnades täiesti ühesugused piirkonnad. Selliste piirkondade näideks võib pidada Tallinna piirkondi nagu Lasnamäe, Mustamäe, Haabersti. Tüüpilised ehitised võivad küll säästa arendaja aega ja ressursse, kuid muudavad linna üheks struktuuriks, kus on lihtne eksida ja üldiselt igav olla.

INIMESTE HARJUMUSED

Linna kujundamise protsessis muutuvad ka elanike harjumused. Moodi ja elustiili mõjutuste tõttu muutub ka inimese käitumine kiiresti. Vaatame näiteks erasõidukite arvu järsku kasvu

võrreldes eelmise sajandiga. Niipea kui isikliku transpordi kasutamine muutus suurele hulgale elanikkonnale kättesaadavaks, liikusid inimesed mugavuse tagamise eesmärgil autodele üle. See viis autode kiire kasvuni teedel, mis omakorda hakkasid üle koormama selleks sobimatuid kitsaid tänavaid. Vastuseks sellisele aktiivsele autotranspordi kasutamisele laiendati teid, mis omakorda viis autode arvu kasvule. Tundus, et meetmed, mille eesmärk oli vähendada koormust juhtivatele linnateedele, suurendasid seda mitu korda. (Гейл, 2012) See pole üllatav, sest autoga liikumine on palju mugavam erinevate ilmastikuolude ja eluliste olukordade puhul. Siiski, autode arvu suurenemisega suureneb mitte ainult teede koormus, vaid suureneb ka vajadus lühi- ja pikaajaliste parkimiskohtade järgi. Koos autode arvu kasvuga suureneb ka heitgaaside hulk atmosfääris, mis mõjutab kahjulikult elanikkonna füüsilise ja moraalse tervisele. Inimesed ei eelista liikuda autodega ummistunud tänavatel, eesmärgiga vältida mürasaastu, kahjulikke gaaside ja tihedat liikluse mõjut.

Viimastel aastatel on rakendatud aktiivset poliitikat, eesmärgiga kujundada uusi harjumusi elanikkonnas, näiteks ühistranspordi,

energiasäästlike liikumisviiside, jalgrattateede ja jalutuskäikude eelistamise osas. Selliste harjumuste kujundamine on ressursimahukas, sest elanikkonnale tuleb selgitada olemasolevate kahjulikke harjumuste loobumise kasu, pakkuda soodsat alternatiivi ja tagada uue liikumisviisi mugavat kasutatavust igasuguse ilmaga. Arvestades Tallinna geograafilise asukohaga ja kliimaga, pole selline eesmärk lihtsalt saavutada.

Elanikkonna harjumuste hulka kuuluvad ka kultuurilised eripärad. Näiteks lõunamaades on tavaks veeta palju aega õues, promenaatidel, avalikel väljakutel ja linnaparkides. Selline harjumus on tingitud soojast lõunakliimast. Rääkides Eestist, eriti Tallinnast, tasub tähelepanu pöörata üsna ebasoodsatele ilmastikutingimustele. Avalikud ruumid peavad kompenseerima niiskust, külma, pidevaid ebasoodsaid tuuleolusi, vihma ja lund, mis on iseloomulikud Eesti kliimale. Sellest lähtuvalt on Tallinna linna planeerimine väga keeruline ja pragmaatiline ülesanne.

Joonis 18. Vabaduse väljak. (Privalov, 2022)

TALLINNA LINNARUUMI ARENGU ÜLDINE STRATEEGIA

Arvestades praeguseid linnaprobleeme ja arvestades arengusuundi, on Tallinna Linnavolikogu välja töötanud Tallinna linna ruumilise arengu strateegia. See strateegia on loodud eesmärgiga ühendada linnaasutuste, ettevõtete, omavalitsuste ja elanikkonna tegevusi elukvaliteedi parandamise suunas. Praegune strateegia kannab nime "Tallinn 2035", mille käigus on plaanis saavutada seatud eesmärgid linna täiustamisel aastaks 2035. Strateegia koosneb 6 põhieesmärgist: mugav linnaruum, ülemaailmne loov linn, kogu linn liikumises, roheline üleminek, sõbralik kogukond, maja, mis algab tänavalt.

Mugav linnaruum

See eesmärk kirjeldab soovi luua mugav linn, mis vastaks erinevatele vajadustele. Suur rõhk pannakse linnatranspordisüsteemi täiustamisele, roheliste liikumiskoridoride loomisele, suure hulga puhkealade ja kättesaadavuse tagamisele. Eeldatavasti tagatakse loogilise teede ja kõnniteede süsteemi abil turvaline liikumine kõigis linnaosades, pakkudes lihtsat ja mugavat juurdepääsu linna keskusele, merele ja parkidele.

Ülemaailmne loov linn

Selles jaotises rõhutatakse linna kultuurilise ja ajaloolise väärtuse säilitamise tähtsust. Lisaks juba olemasoleva pärandi hoidmisele pööratakse suurt tähelepanu uute teadmiste hankimisele, silmaringi laiendamisele ja inimarengule. See lähenemisviis on motiveeritud sellest, et haritud, arenenud ja intelligentne kodanik saab anda oma panuse linna ja riigi arengusse. Lisaks sellele pannakse suur rõhk rahvusvahelisele koostööle, võimaldades hariduse omandamist teistes riikides, kogemuste ja teadmiste vahetamist.

Kogu Tallinn liikumises

See eesmärk keskendub võimalusele liikuda linnas alternatiivsete transpordivahendite abil. Eelistatakse jalutuskäike, jalgrattaid, elektritransporti ja ühistransporti. Suur rõhk pannakse tervisliku eluviisi, hea enesetunde, vaimsete, krooniliste ja onkoloogiliste haiguste puudumise saavutamisele elanikkonnas. Tervisliku eluviisi jaoks on vajalik tervislik keskkond, kus on madal müratase, värske õhk ja puhas vesi.

Roheline üleminek

Rohelise ülemineku eesmärk eeldab muutust avalikkuse mõtteviisis. Algselt selgitatakse inimestele keskkonna hoolitsemise vajalikkust. Seejärel rakendatakse juba välja töötatud süsteeme jäätmete ringlussevõtuks, tarbematerjalide puhastamiseks ja taaskasutamiseks, ressursside säästmiseks ja elusa looduse kaitseks. Roheline üleminek hõlmab nii erasikuid kui ka terviklikke ettevõtteid, tehaseid ja organisatsioone. Tooteid toodetakse, arvestades jätkuvat jäätmete töötlemist ja utiliseerimist. Tallinn püüab saavutada aastaks 2050 kliimanetraalse linna staatuse. Ökoloogilise hoolitsuse hulka kuulub ka taimestiku mitmekesisuse säilitamine ja selle võime säilida ja paljuneda linnatingimustes. On äärmiselt soovitatav ettenäha suure hulga rohealasi ja kasutada aktiivselt maastikumaterjali linnaalade kaunistamiseks.

Sõbralik kogukond

See eesmärk on suunatud linnaruumi korraldamisele, mis on kohandatud erinevate sotsiaalsete gruppide kooseluks ja koostööks. Linn peab olema kohandatud erinevate huvide, rahvuste ja vanuserühmade mugavaks

elamiseks. Linn peab tagama kodanikele kõike vajaliku, sealhulgas kaitset ja abi. Eeldatakse, et mitmekesine ühiskond viib uute ideede tekkimiseni ja linna edasise aktiivse arenguni.

Maja, mis algab tänavalt

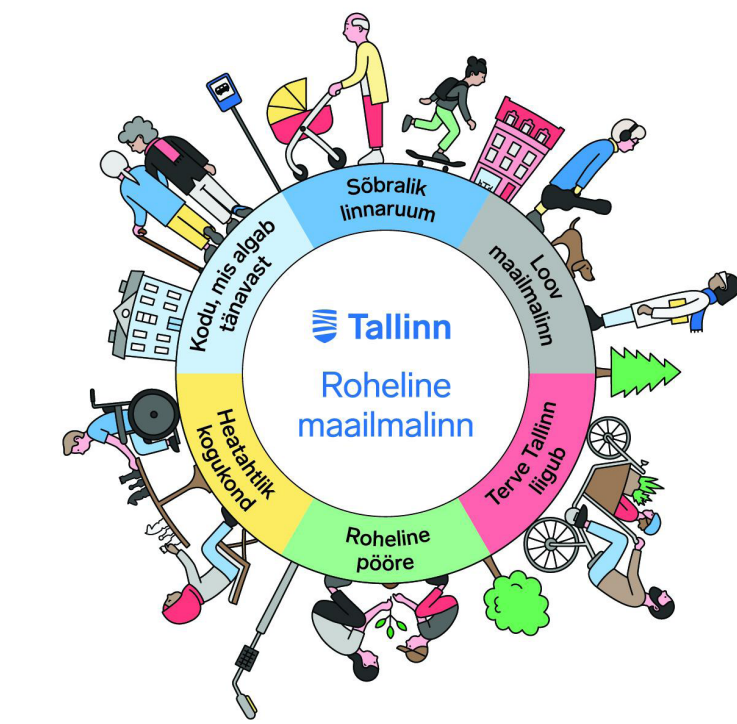
See eesmärk hõlmab mugava elukeskkonna loomist, alustades maja ümbruse kujundamisest. Elamurajoonide arendamine, nende varustamine kõige vajalikuga ja soodsate tingimuste loomine aitavad kodusetunde tugevnemisele ja laienemisele. See peaks lihtsustama elamispinna valimist ja motiveerima inimesi linnas elama. Elukeskkond maja ümber peaks olema mitte ainult mitmekülgne, vaid ka mitmekesine. Probleem parkimisega majade läheduses lahendatakse, ja hoonete energiatõhusust suurendatakse.

KEHTIVAD EESKIRJAD JA PIIRANGUD

Lisaks linna arengustrateegiale on hoonete kavandamisele ja kaitstavate ajalooliste objektide territooriumide planeerimisele ka piirangud. (Tallinna Vanalinna Muinsuskaitseala Põhimäärus–Riigi Teataja), (Muinsuskaitseadus–Riigi Teataja) Projekteeritav ala asub

kindlusmüüri taga, Arheoloogiamälestis Tallinna vanalinn, I-II a-tuh piiranguala mõjus, mis kuulub Arheoloogiamälestis kategooriasse. Projekteerimisel võetakse arvesse dokumentides Muinsuskaitseadus (Vastu võetud 20.02.2019) ja Tallinna vanalinna muinsuskaitseala põhimäärus (Vastu võetud 20.05.2003, jõustumine 02.06.2003) kirjeldatud piiranguid.

(3) Arheoloogiamälestis on inimtegevuse säile, asi või nende kogum ja muud jäljed, mis on kultuurmaastiku ajalise mitmekihilisuse näitajad ja mis annavad teaduslikku informatsiooni inimkonna ajaloo ning inimese suhte kohta looduskeskkonnaga. Arheoloogiamälestise oluline osa on arheoloogiline kultuurkiht.

Joonis 19. Linna arengustrateegia "Tallinn 2035" (Tallinn, 2023)

UUS RAEKOJA HOONE

Raekoda, vastavalt ajaloolisele kirjeldusele, on linna omavalitsuse hoone, sümboliseerib linna iseseisvust ja rikkust. (Bruns, 2006) Esimene mainimine Tallinna raekojast on fikseeritud aastal 1322. Sellel ajal oli raekoda ühekorruseline lubjakivist hoone ja seda kasutati vaimulikute koosolekute paigana. Koos Tallinna arengu ja kasvuga laienes ka raekoda. Aastatel 1402–1404 lisandus hoonele teine korrus pidulike saalide ja esindustorniga. Uus raekoja ilme vastas linna rikkusele ja sellele ajal kuulunud Hansa Liidule, milles Tallinn siis osales. Viimased muudatused hoones toimusid 1970. aastal, pärast mida hakkas raekoda toimima muuseumina, kohtumisaigana ja kontsertide korraldamise kohana.

Uue Raekoja vajadus Vabaduse väljakul tuleneb vajadusest hoonest, mille saaks kasutada pidulike ürituste korraldamiseks. Sarnaselt esindushoonetele ettekujutusele peaks uus raekodatäitma mitte ainult funktsioone ametlike kohtumiste ja kontsertide korraldamise, vaid hõlmama ka osa funktsioone, mis praegu eksisteerivad maa-aluse käigus.

Nii et järgmised ruumiprogrammid on kindlaks määratud:

- Pidulik ooteruum
- Avalikud ruumid (ruumid)
- Kohvik
- Restoran
- Pidulik kontserdisaal
- Galerii/näituseala
- Linnavalitsuse infokeskus
- Äripinnad
- Linnavalitsuse kontoriruumid
- Linnavalitsuse koosolekuruumid
- Bussipeatus

Kokkuvõttes on uuele Raekoja hoonele esitatud muljetavaldav funktsioonide loetelu. Vaadates linna konteksti ja Vabaduse väljaku maastikku, uurides päikese liikumist selgus, et hoone, mis asub otse väljakul, ei tohiks olla kõrgem kui kolm korrust. Hoonete orientatsioon ja asetused ei tohiks takistada peamisi vaatekoridore. Selliselt, uue Raekoja hoone saab täita projekteerimistingimuste nõudeid ajalooliselt väärtuslikul ja kaitstud alal.

Joonis 20. Vabadussammas. (Privalov, 2023)

ÜLDINE ANALÜÜS

AJALOOLINE KONTEKST

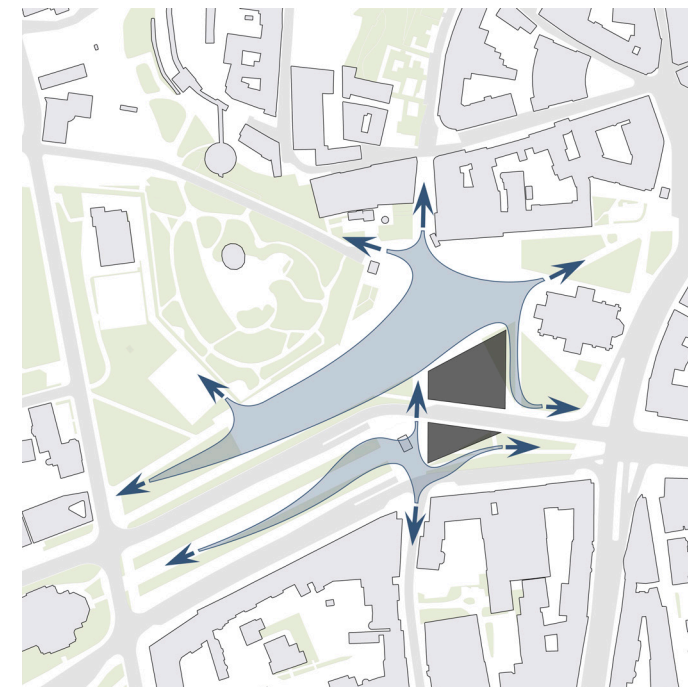
Vabaduse väljaku kujunemine ajalooliste sündmuste mõjul on selgelt nähtav selle praeguses välimuses. Seetõttu ei tohi ajaloolise konteksti rolli alahinnata. Alternatiivse projekti loomine peaks kajastama algset arusaamu Vabaduse väljakust, kuid samal ajal vastama praeguste suundumustele. Ajaloolise konteksti uurimisel on märgatav, kuidas ümbritsev kontekst kujunes, samal ajal kui väljak ise jäi kas muutumatuks või muutus ainult kohalikul tasandil. Varasemalt oli vaja kujundada väljak, mis asus Vanalinna, linna keskuse ja kaugemate asulate piiril. Nüüd on eesmärk integreerida rekonstrueeritud avalikku ruumi olemasolevasse konteksti.

Ajaloolisest kontekstist lähtudes on selge, et Vabaduse väljaku eksisteeris pika aja ainult teoreetilises ettekujutuses. Paljude arutelude ja konkursside tulemusena, mille eesmärk oli leida parimat lahendust väljaku jaoks, tekkis mitmekesine arvamustespekter. Kuid hoolimata väljaku välimuse pikaajalistest aruteludest, jäi põhimõte samaks:

- väljak peaks olema kaunilt kujundatud ja varustatud pidulike ürituste, festivalide, paraadide ja muude ühiskondlike kogunemiste korraldamiseks;
- väljak peaks toimima nii pidulike ürituste ajal kui ka igapäevaselt;
- väljak peaks olema atraktiivne ja logistiliselt kasutajasõbralik;
- väljakule peaks olema paigaldatud kohane mälestusmärk;
- väljakule tuleb paigutada hoone pidulike ürituste korraldamiseks.

Analüüsi tulemusel võib välja tuua 3 peamist Vabaduse väljaku rekonstrueerimise põhimõtet:

- Uue Raekoja hoone kavandamine.
- Harju ja Roosikrantsi tänavate jätkamise ja ühendamise rõhutamine.
- Jaani kiriku säilitamine.

Joonis 21. Vabaduse Väljaku kavandatud liikumiskoridorid. Autori joonis.

KAASAEGSE KONTEKSTI ANALÜÜS

Kaasaegse konteksti uurimisel ilmnevad kolm peamist probleemi: Kaarli tänava autoliikluse ülekoormatus, praeguste jalakäijate koridoride puudumine ja Vabaduse väljaku ümbritsevate rohealade läbimõtlematus.

Kaarli tänava autoliikluse ülekoormatus tuleneb sellest, et uurimistöö kirjutamise ajal oli see peamine liiklussuund, mis ühendas Mustamäe, Haabersti ja Kristiine linnaosad kesklinnaga. Suur hulk erasõidukeid liigub hommikul linna suunas ja õhtul linna keskusest välja. Lisaks erasõidukitele kasutab Kaarli tänavat ka ühistransport. Aktiivne liiklus takistab jalakäijate vaba liikumist mööda Kaarli tänavat, muutes ühe Tallinna peatänavatest jalutuskäikudeks sobimatuks.

Olemasolevate jalakäijate koridoride puuduseks on liikumise alahindamine tänavate ääres avatud linnaruumis. Vabaduse väljakul on iseenesest piisavalt selge ja ergonoomiline struktuur. Linnaväljakule sisenemise protsess peaks tekitama tunde ruumi muutumisest piklikust tänavast laia ja avara peale, kuid maa-aluse käigutee olemasolu tasandab seda tunnetust.

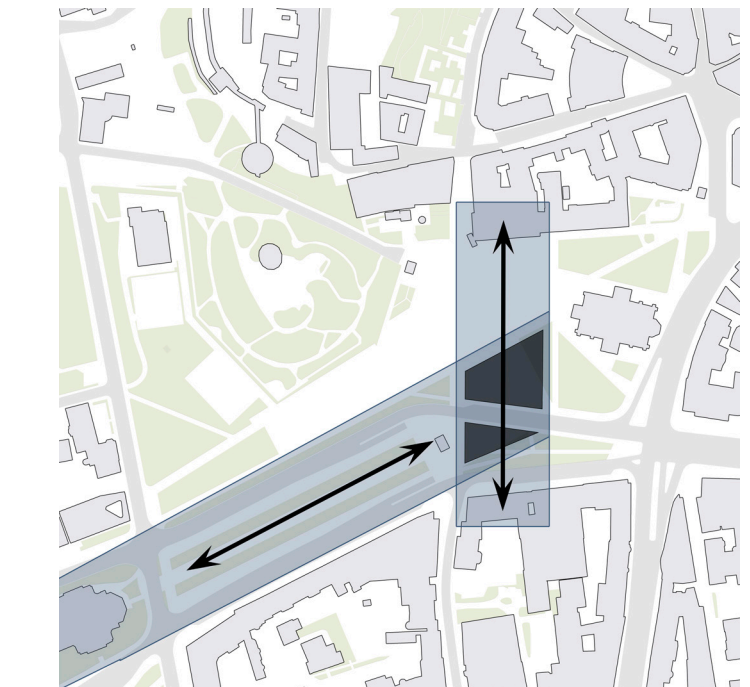
Vabaduse väljaku ümbritsevate roheliste alade läbimõtlematus on tingitud järsust üleminekust Vanalinna ja Keslinna vahel. Ühendus roheliste alade vahel on paljudes kohtades katkenud või pole selgelt väljendatud. Harjumäe ja Hirvepargi vaheline ruumontäidetud rohelistetaimestikuga, mis on juhuslikult paigutatud mööda tee äärt ja suurt parklat. Selles piirkonnas liikumine toimub mööda suvalisi käiguradasid. Looduslikud kõrguste erinevused muudavad selle piirkonna jalutuskäikude jaoks ebamugavaks. Kaarli pargi ja Jaani Kiriku ümbruse rohelist tuleks samuti parendada.

Uuringu tulemusel saab eristada Vabaduse väljaku ümberkujundamise kuut põhilist põhimõtet:

- Autode arvu vähendamine Kaarli tänaval.
- Jalakäijate maa-alase liikumiskoridori taastamine Kaarli tänava ületamiseks.
- Vabaduse väljaku laiendamine mööda Kaarli pst.
- Kaarli pargi laiendamine ja korrastamine, selle ühendamine Kaarli pst ja Pärnu mnt ristmikuga ning järgneva uue saare tihendamine ja uue Linnavalitsuse hoone projekteerimine.

- Maastiku korrastamine Harjumäe ja Hirvepargi vahelisel alal.

- Jaani kiriku ümbritseva roheala korrastamine.

Joonis 22. Vabaduse Väljaku liikumissuundade ühendamine. Autori joonis.

NÕUETE JA PIIRANGUTE ANALÜÜS

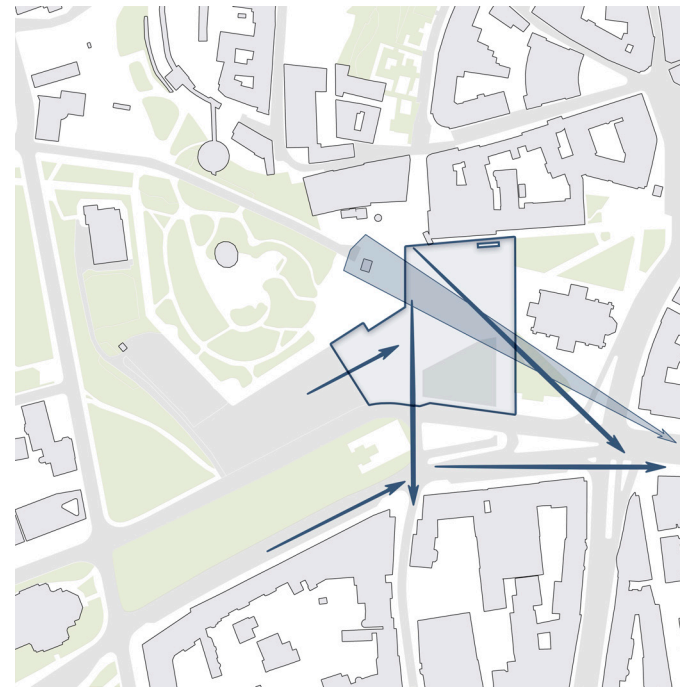
Vastavalt kirjeldatud strateegiale "Tallinn 2035" on peamine suundumus suunatud linna rohelisele planeerimisele, taastuenergia kasutamisele, alternatiivsete liikumisviiside kasutuselevõtule, erasõidukite kasutamise minimeerimisele, linna transpordiinfrastruktuuri arendamisele, inimeste kaasamisele kesklinna ning avalike ruumide korraldamisele, mis on kohandatud erinevate elanikkonna kihtide ja rahvuste vajadustele.

Vastavalt muinsuskaitse piirangutele on uue Raekoja hoone kavandamisel peamine suund säilitada olulised vaated, nagu:

- vaade Kaarli pst ja Pärnu mnt ristmikule Kaarli tänava poole;
- vaade Kaarli pargist Estonia pst poole;
- vaade praeguselt parkimisplatsilt Harjumäe jalamiilt Jaani kirikule;
- vaade Harju tänavalt Roosikrantsi tänavale;
- vaade Harju tänavalt Pärnu mnt tänavale;
- vaade Harjumäe otsast Estonia pst ja Pärnu mnt poole.

Nõutavate funktsioonide ja kehtivate piirangute põhjal otsustati kavandada uut Raekoja hoonet kahe struktuurina. Esimene eeldatakse asuvat Vabaduse väljakul, praeguse kaldpinnaga võrreldes, mis viib maa-alusele korrusele. Planeeritud hoone mõõtmed vastavad eeldatavalt maa-aluse ava mõõtmetele. Kõrguslikult on eeldatud 2-3 korrust. See hoone täidab piduliku iseloomu rolli. Vastavalt sellele on selles ette nähtud järgmised funktsioonid: esindusruum ootamiseks, avatud avalikud ruumid, kohvik, restoran, pidulik kontserdisaal, galerii/näitusesaal, bussipeatus.

Teine hoone on kavandatud Kaarli pargi ja saare ühenduskohas, eraldades kahes suunas liikuvaid sõiduread Kaarli tänaval. Hoone asukoht tuleneb vajadusest säilitada olulised vaatekoridorid. Hoone kõrgus on siiski kavandatud kõrgem kui Tallinna linnavalitsuse hoone. Funktsioonide kompleks hõlmab praeguse linnavalitsuse sekretariaadi laiendamist: linnavalitsuse infokeskus, linnavalitsuse kontoriruumid, linnavalitsuse koosolekuruumid, äriruumid, kohvik, restoran.

Joonis 23. Vabaduse Väljaku vaatekoridorid. Autori joonis.

KOKKUVÕTE

Vabaduse väljak on üsna noor väljak, mille kujunemise algust võib pidada aastast 1910. Sel ajal elanikkonna kiire kasvu väljakutse vajas kiiret lahendust lühikese aja jooksul. Uue linna arenguplaani väljatöötamine mõjutas oluliselt tulevase Vabaduse väljaku kujunemist. Kohe pärast Eesti iseseisvuse saavutamist võib näha esimesi teadlikke samme eneseindividuaalsuse ja identiteedi omandamise suunas, mis mõjutas ka tulevase väljaku ilmet. Suuresti mõjutas selle kujunemist modernismi ideoloogia, mis omab suurt mõju nendel aastatel.

Vabaduse väljaku esitlus on olnud ja jätkuvalt on üksjuhtivaid positsioone. Palju vaeva ja ressursse on kulutatud väljaku kujundamise lahenduste väljatöötamisele. Hoolimata mitmetest korraldatud konkurssidest ja erinevatest ettekujutustest, ei õnnestunud ühtegi pakutud projekti täielikult ellu viia. Vabaduse väljakut on regulaarselt, kuid ainult osaliselt ümber kujundatud. Sellega seoses tekkis nii väljakul endal kui ka selle ümbruses kaootiline ruum, mida arhitektid Andres Alver, Veljo Kaasik ja Tiit Trummal üritasid oma projektis korrastada. Tänu nende projektile, mis õnnestus ellu viia

aastal 2009, omandas Vabaduse väljak kindlaid funktsioone ja geomeetriliselt selgeid suuniseid. Siiski ei võtnud projekt arvesse eelnevalt mainitud vajadust esindushoone järele ja maapealsete liikumiskoridoride olulisust. Hoolimata olemasolevatest puudustest suutis see projekt siiski parandada Vabaduse väljaku seisundit enne 2009. aastat.

Vabaduse väljaku vaatluse käigus õnnestus selgitada erinevust paberi peal kajastatud eeldatud tulemuse ja tegeliku olukorra vahel. Vaatluse käigus hakkasid selgelt ilmnema väljaku puudused, mis olid märgatud juba ajaloolise uurimise käigus. Ajalooliste materjalidega tutvumine aitas sügavamalt mõista selle piirkonna olemust, selle konteksti, kujunemise eeldusi ja algseid ideid. Põhjaliku ajaloo uurimise abil õnnestus tuvastada paljude probleemide allikaid, nagu aktiivse liikluse olemasolu Kaarli tänaval, rohealade lõpetamatus ja ebakorrapärasus, mõnede jalakäijate liikumiskoridoride hooletussejätmine, kasutamata ruumide ja teostamata funktsioonide olemasolu.

Lisaks ajaloolistele eeldustele, mis annavad ettekujutuse tulevastest funktsioonidest ja prioriteetidest, on ka toimivad piirangud ja

linna arengustrateegiad. Ajalooliste faktide ja kaasaegse arhitektuuri projektidele esitatud seaduste ja eeskirjade alusel kujuneb selge ettekujutus uuendatud Vabaduse väljakust. Selle ettekujutuse kohaselt lahendab rekonstrueerimisprojekt järgmisi küsimusi:

- Linna keskuse ülekoormatus autodega.
- Jalakäijate liikumiskoridoride puudumine ja nõrk ühendus.
- Kaotatud ja unustatud ajalooliselt tekkinud suunad.
- Puudub esindushoone pidulikeks üritusteks.
- Seni realiseerimata funktsioonide olemasolu.
- Kasutamata ruumide olemasolu.
- Roheliste alade ebaloogiline ja ebapiisav arendamine.

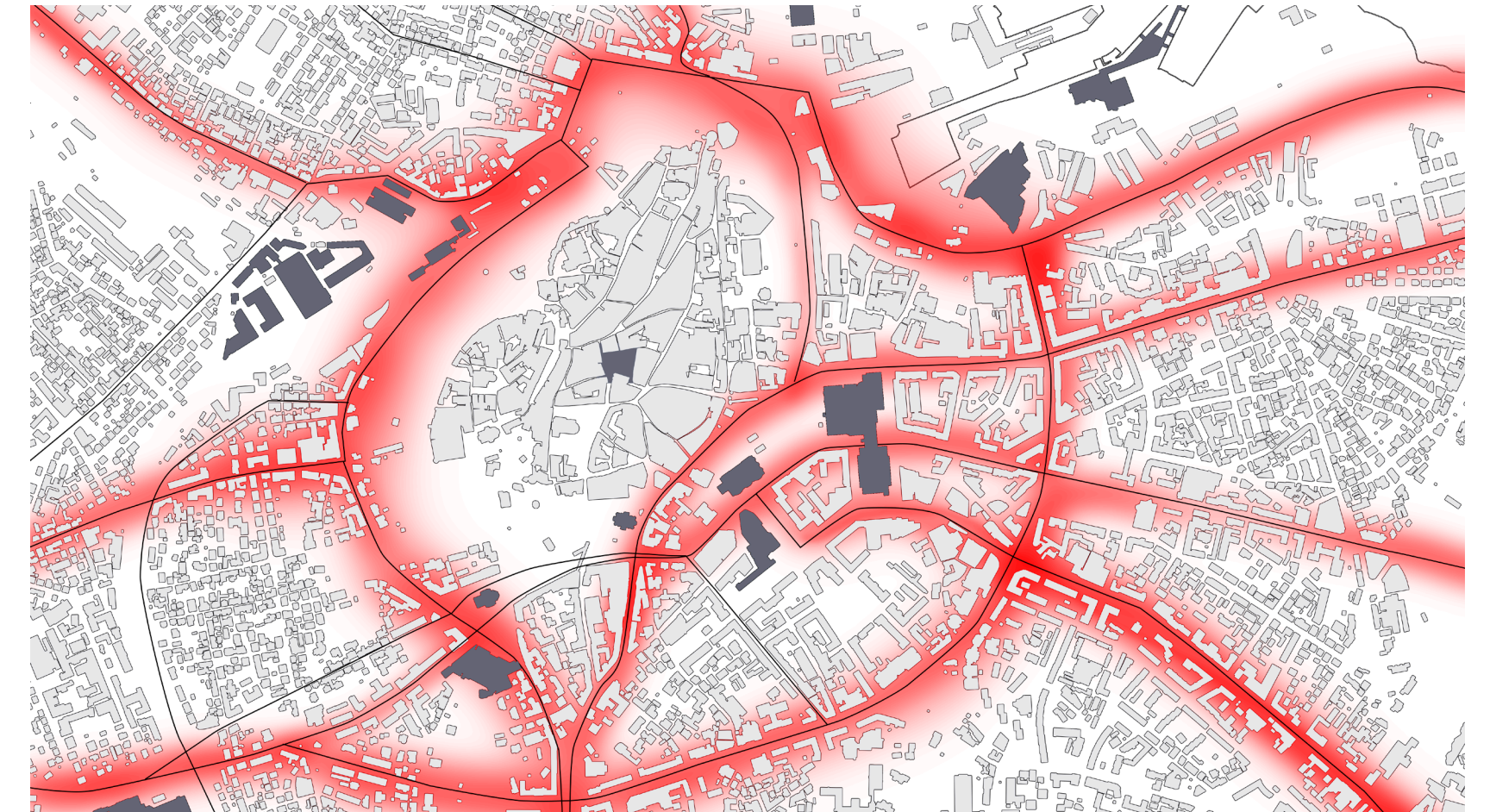
Kokkuvõttes tuleb märkida, et selle töö eesmärk, milleks oli linnakeskuste ühiskondlike ruumide moodustumise mehhanismide mõistmine nii üldiselt kui ka konkreetse piirkonna kontekstis, on saavutatud. Eesmärgi saavutamise tulemusena tekkis arusaam probleemide tekke ja nende tagajärgede põhjuslikust seosest. Selle

mõistmise alusel sai selgeks, kuidas lahendada selliste ühiskondlike ruumide kujunemisel tekkinud probleeme, nagu Vabaduse väljak.

Töö ülesandeks oli otsida alternatiivset lahendust Vabaduse väljakule ja selle funktsionaalsuse laiendamiseks uue Raekoja hoone projekteerimise kaudu. Selle ülesande täitmise tulemusena esitati projekt Vabaduse väljaku rekonstrueerimise kohta.

Peamisele uurimistöö küsimusele antud vastus, mis seisnes põhikomponentide otsimises, mis kujundavad väljakut vastavalt linna nõuetele. Linna nõuded leiti vaatluse käigus väljakul valitseva olukorra jälgimise ja linna arenguga seotud nõuete uurimise kaudu, mis on esitatud linna arengustrateegias "Tallinn 2035" ja projekteerimise piirangute kokkuvõttes muinsuskaitse territooriumil.

Uurimis- ja loometöö käigus uue ettekujutuse kujundamiseks Vabaduse väljakust saavutati lahendus, mis kinnitab **hüpoteesi**, et kvaliteetne kujundatud väike ruum võib pidada väljakut, kui see täidab sellele püstitatud eesmärke. Saavutatud lahendus viis uue tüüpi väljaku kujunemiseni, mis omab selget struktuuri ja geomeetriat

Joonis 24. Tallinna kesklinna ühendused. Autori joonis.

SUMMARY

Freedom Square is a relatively young square whose formation can be traced back to 1910. At that time, the rapid population growth posed a challenge that required a quick solution within a short period. The development of a new city plan significantly influenced the future formation of Freedom Square. Immediately after the attainment of Estonian independence, the first conscious steps towards self-individuality and identity can be observed, which also impacted the appearance of the future square. The ideology of modernism played a significant role in shaping it during those years.

The presentation of Freedom Square has held and continues to hold a leading position. Much effort and resources have been invested in developing design solutions for the square. Despite various competitions and different visions, none of the proposed projects were fully implemented. Freedom Square has been regularly but only partially redesigned. In this context, both the square itself and its surroundings became chaotic spaces, which architects Andres Alver, Veljo Kaasik, and Tiit Trummal attempted to organize in their project.

Thanks to their successful implementation of the project in 2009, Freedom Square acquired clear functions and geometrically defined guidelines. However, the project did not consider the previously mentioned need for a representative building and the importance of above-ground pedestrian corridors. Despite existing shortcomings, this project succeeded in improving the condition of Freedom Square before 2009.

During the observation of Freedom Square, the difference between the expected results reflected on paper and the actual situation became apparent. Observations revealed the deficiencies of the square, which had already been noted during historical research. Familiarity with historical materials helped to gain a deeper understanding of the nature of this area, its context, formation prerequisites, and original ideas. Through a comprehensive historical investigation, sources of many problems were identified, such as the presence of active traffic on Kaarli Street, the unfinished and irregular development of green areas, neglect of some pedestrian corridors, the existence of unused spaces, and unimplemented functions.

In addition to historical assumptions providing an idea of future functions and priorities, there are also existing constraints and city development strategies. Clear insights into the renewed Freedom Square are derived from laws and regulations applied to historical facts and contemporary architectural projects. According to this vision, the reconstruction project addresses the following issues:

- Overload of the city center with cars.
- Lack of pedestrian corridors and weak connections.
- Lost and forgotten historically formed directions.
- Absence of a representative building for festive events.
- Presence of unrealized functions.
- Existence of unused spaces.
- Illogical and insufficient development of green areas.

In conclusion, it should be noted that the goal of this work, which was to understand the mechanisms of forming social spaces in urban centers both generally and in the specific

context of the area, has been achieved. As a result of achieving the goal, an understanding of the causal connection between the emergence of problems and their consequences emerged. Based on this understanding, it became clear how to address problems that arise in the formation of such social spaces, like Freedom Square.

The task of the work was to find an alternative solution for Freedom Square and its functional expansion through the design of a new City Hall building. As a result of fulfilling this task, a project for the reconstruction of Freedom Square was presented.

The main response to the main goal of the work, which was to find key components shaping the square according to the city's requirements, was obtained. City requirements were found through observing the prevailing situation on the square and examining the requirements related to city development presented in the development strategy "Tallinn 2035" and the summary of design constraints in the heritage conservation area.

Through research and creative work to shape a new vision of Freedom Square, a solution was

achieved that confirms the **hypothesis** that a well-designed small space can be considered a square if it fulfills its intended purposes. The achieved solution led to the emergence of a new type of square with a clear structure and geometry.

PROJEKT

PROJEKTIALA

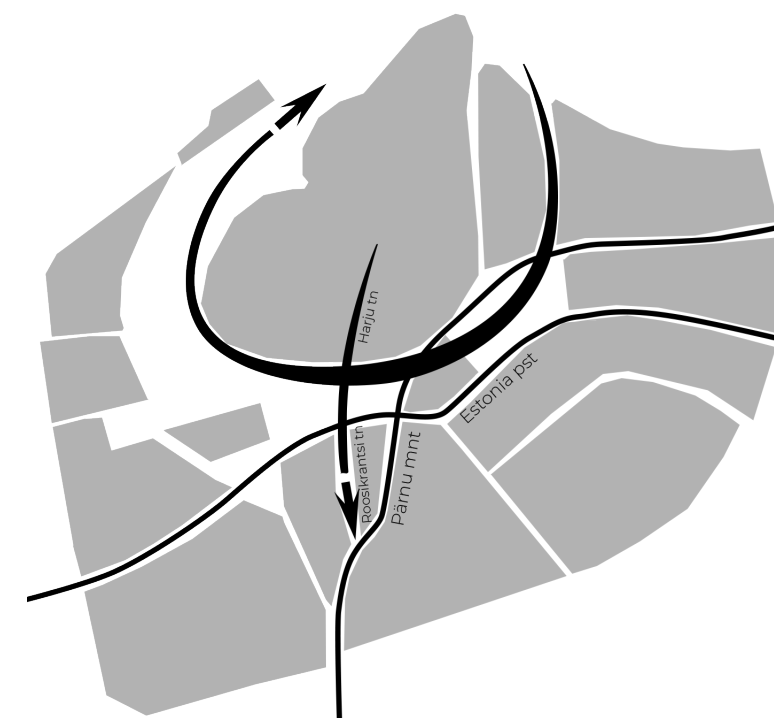
Projektiala hõlmab territooriumi, mida piiravad Estonia pst, Pärnu mnt ja Toompea tänavad. Projektiala põhja- ja loodeosa on piiratud bastionide jäänustega ning lõpeb Harju mäe jalamil Vabadussõja võidusamba ees. Lõuna pool projektiala on piiritletud Kaarli pst. majade reaga.

RUUMILINE LAHENDUS

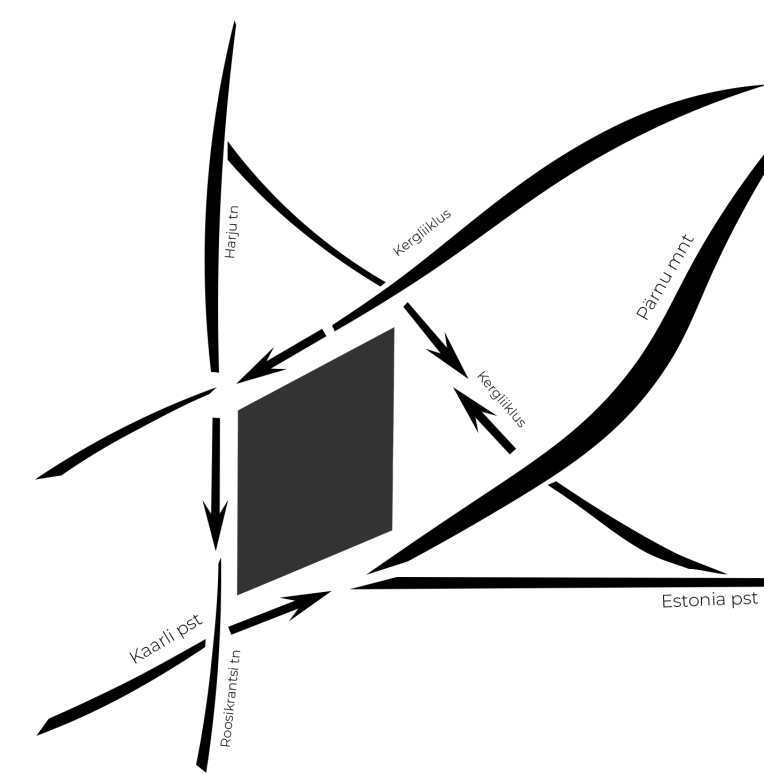
Ruumilise keskkonna määratamatus on lahendatud uue Raekoja hoone projekteerimisega. Rekonstrueerimisprojekti kohaselt moodustab uus Vabaduse väljak suletud ala, mida ümbritsevad põhjast EEKS-Maja, Kunstide maja ja Kunstifondi hoone. Idakülge piirab Jaani kirik ja selle lähedal asuvad rohelised alad. Lõunapiir kujuneb uue raekoja hoone tõttu. Läänekülge on tähistatud bastionide jäänuste - Harju mäe ja Kaarli tänava suunas. Vabaduse väljaku pikendus viib Okupatsioonide ja vabaduse muuseumi Vabamu juurde ning lõpeb Toompea tänavaga. Piki Toompea tänava kulgev põhjapoolne tee

haru ühendab väljaku olemasoleva bastioniaia struktuuriga. Selle suuna ülesandeks on pakkuda jalakäijate koridori jalutuskäikudeks ja vaba aja tegevusteks. Veel üks väljaku haru, mis kulgeb põhja suunas mööda Harju mäe, möödub uutest tenniseväljakutest, pargist ja viiekümnendate kirikust.

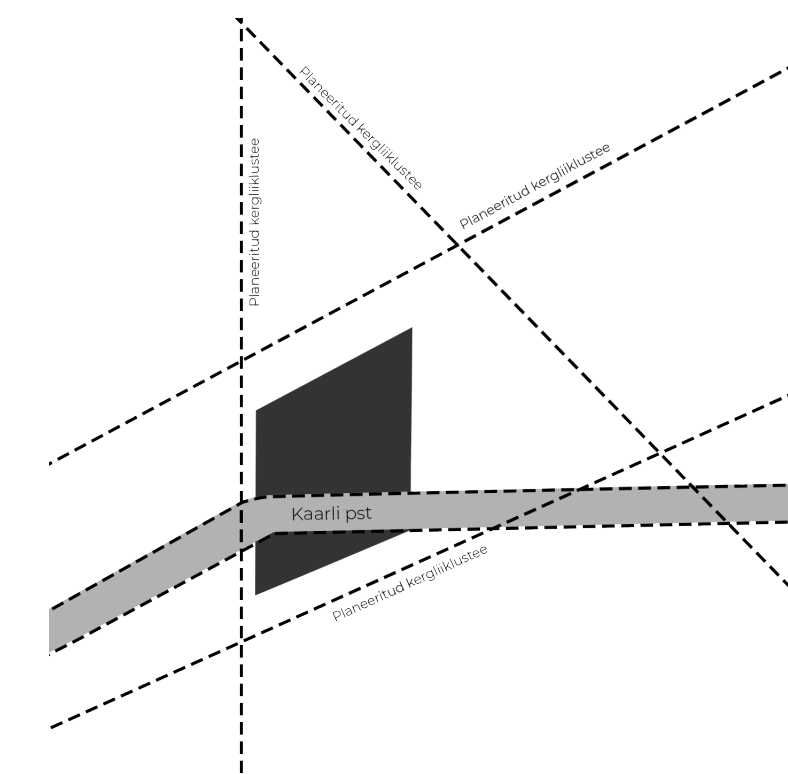
Vabaduse väljak omandab selgepiirilise vormi ja seose selle ümbritsevate aladega. Rõhutatakse suunda, mis viib vanalinna Raekoja platsilt läbi Harju tänava, ühendades selle Roosikrantsi tänavaga. Roosikrantsi tänavast saab jalakäijate tänav, kus juba toimivad olemasolevad baarid, kohvikud, juuksurisalongid, poed. Autoliiklus on sellel piiratud ja lubatud ainult teenindustranspordile. Roosikrantsi tänava kaudu ühendub Vabaduse väljak Pärnu maanteelega, moodustades uue jalakäijate koridori. Pärnu maantee ääres asuvad olulised hooned nagu kino Kosmos, Tallinna Tõnismäe Reaalkool, Tallinna Tehnikakõrgkool, Ministeeriumite ühishoone, Tallinna Muusika- ja Balletikool (MUBA), Tallinna Polütehnikum ning mitmed teised meelelahutus- ja toitlustuskohad. Uue jalakäijate koridori loomine tugevdab sidet vanalinna ja Tallinna lõunaosade vahel, nagu Veerenni, Uus Maailm, Tatari.

Joonis 25. Väljaku ühendatavus. Autori joonis.

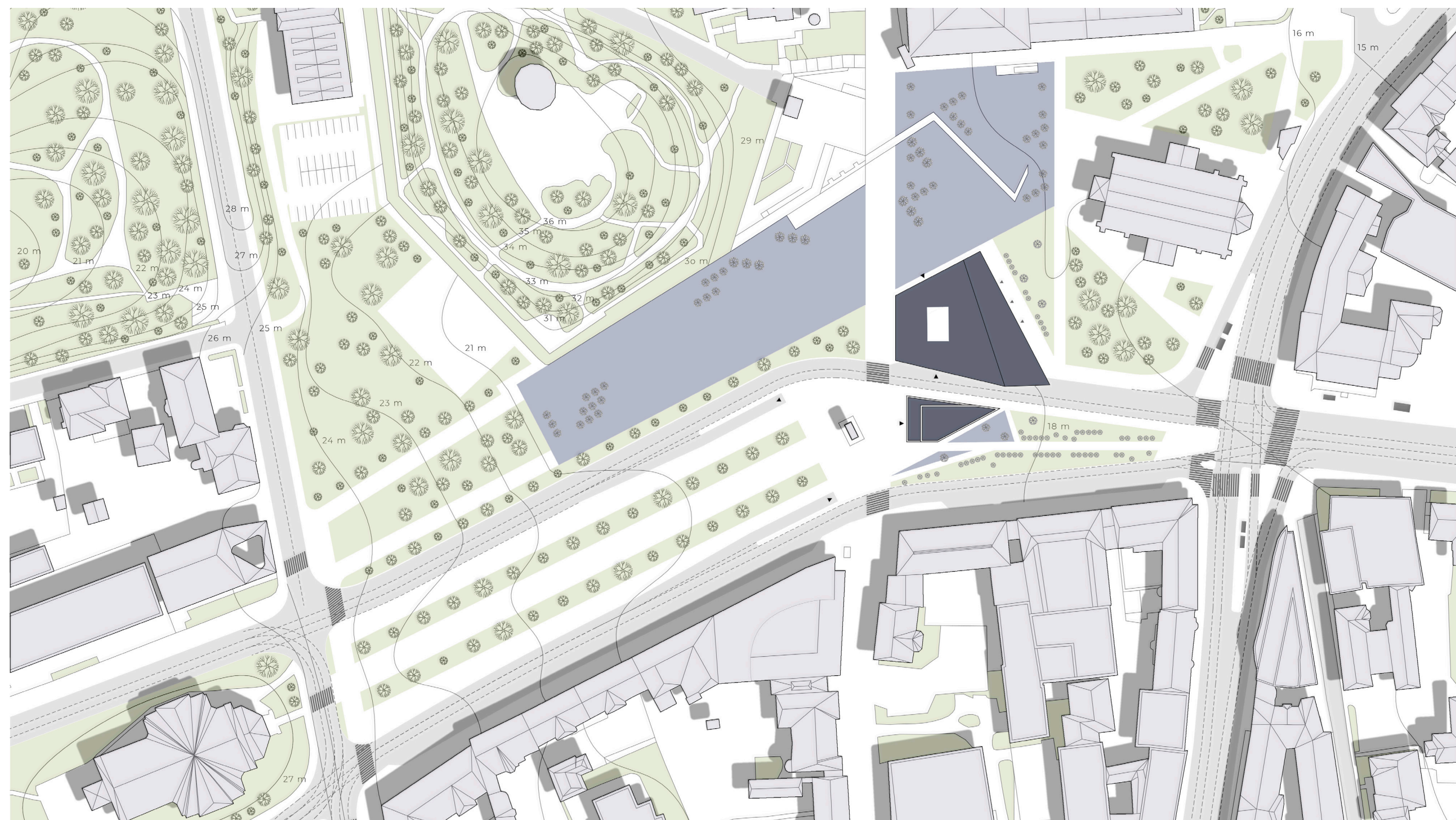
Joonis 26. Projekteeritud liikumisskeem. Autori joonis.

Joonis 27. Projekteeritud liikumisskeem. Autori joonis.

Joonis 28. Projekteeritud liikumisskeem. Autori joonis.

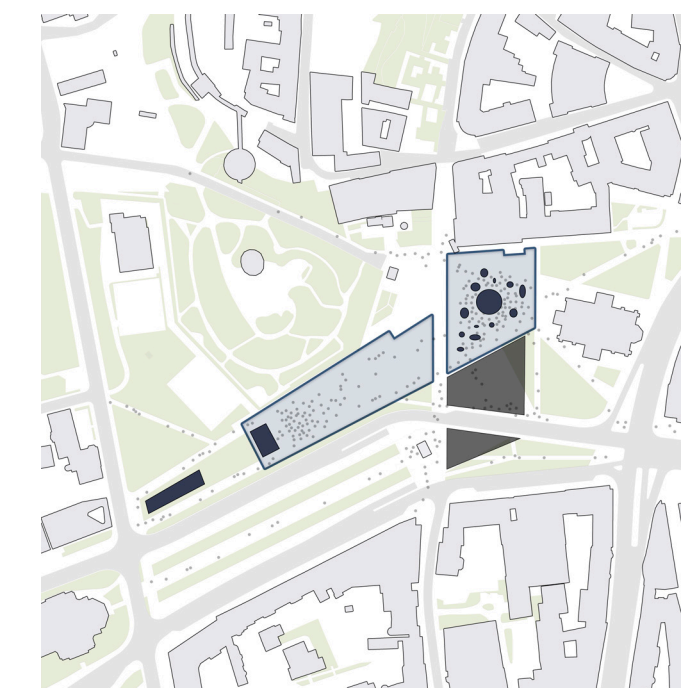
Joonis 29. Väljaku ühendatavus. Autori joonis.

VÄLJAKU KASUTUS.

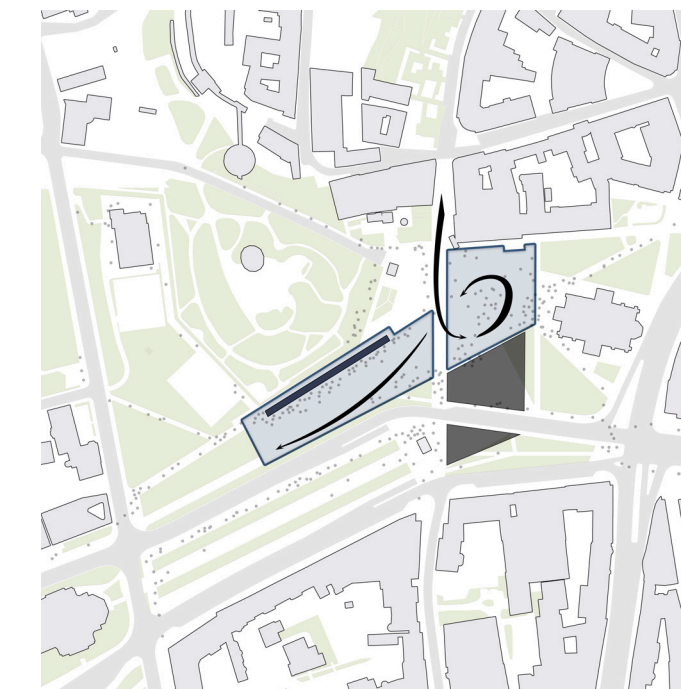
Vabaduse väljaku ääres ja ristil kulgevad peamised suunad määravad uue avaliku ruumi kujundamise peamised parameetrid väljakul. Kaarli tänaval väheneb autoliiklus, mis soodustab mugavamalt maapealset liikumist. Maa-alune jalakäijate liikumine muutub peamiselt maapealseks, samas kui autoliiklus, kaasa arvatud teenindusliiklus, liigub vastupidiselt maa alla. Vaba maapealne liikumine kujundab jalakäijate koridore Kaarli pargi kaudu, mööda Kaarli tänavat Komandandi tee tänavast kuni Estonia pst tänavani.

Lisaks liikumiskoridoridele tekivad väljakul, selle ümbruses ja selle kaudu ka võimalused vabaks liikumiseks. Vaba liikumine sõltub avaliku ruumi vabafunktsioonidest. Funktsioonid muutuvad aastaaja, pühade, pidulike sündmuste ja muude loominguiliste ja kultuuriliste ürituste sõltuvalt. Väljaku standardvaade esitatakse suure avatud alana, kuhu on asetatud kõrg-kasthaljastus ja istumispingid. Pidulike sündmuste, kontsertide ja muusikafestivalide korral on võimalus inventar laiali laotada ja vabastada ruum väljaku keskel. Väljak on kohandatud esinemisalade, paraadide tribüünide, näitusealade ja

sportiürituste väljakute paigaldamiseks. Tänu väljaku kujundatud pikendusele on võimalik korraldada mitmeid üritusi samal ajal, näiteks pidulik kontsert, mis ühendab endas laata või pidulik üritus, millele järgneb näitusekeskus.

Joonis 30. Väljaku kasutus ürituste puhul. Autori joonis.

Joonis 31. Väljaku kasutus paraadide puhul. Autori joonis.

UUE RAEKOJA HOONE KONTSEPTSIOON

Lähtudes peamistest liikumiskoridoridest, vaatekoridoridest, funktsionaalsusest ja vabast liikumisest, kujunevad välja uue raekoja hoone jooned. Olemasolev maht jaguneb Kaarli pst abil kaheks osaks. Suurem ehitusala hoone on ette nähtud pidulike sündmuste jaoks ning täidab järgmisi funktsioone:

- esitlus keskus
- ooteruumid
- galerii
- saal pidulike ürituste jaoks
- kohvik
- koosoleku ruum

Väiksem ehitusala hoone täidab äri- ja ametialaseid funktsioone:

- infokeskus
- kontoriruumid
- koosoleku ruumid
- tööruumid

Pidulik ja ärihoone on omavahel ühendatud ja ka Tallinna linnavalitsuse hoonega maa-aluse koridori abil, mis on loodud endise maa-aluse käigu kohale. Planeeritud hoonete kõrgus sõltub ümbritsevast linnakontekstist ja varieerub vahemikus 20 kuni 36 meetrit.

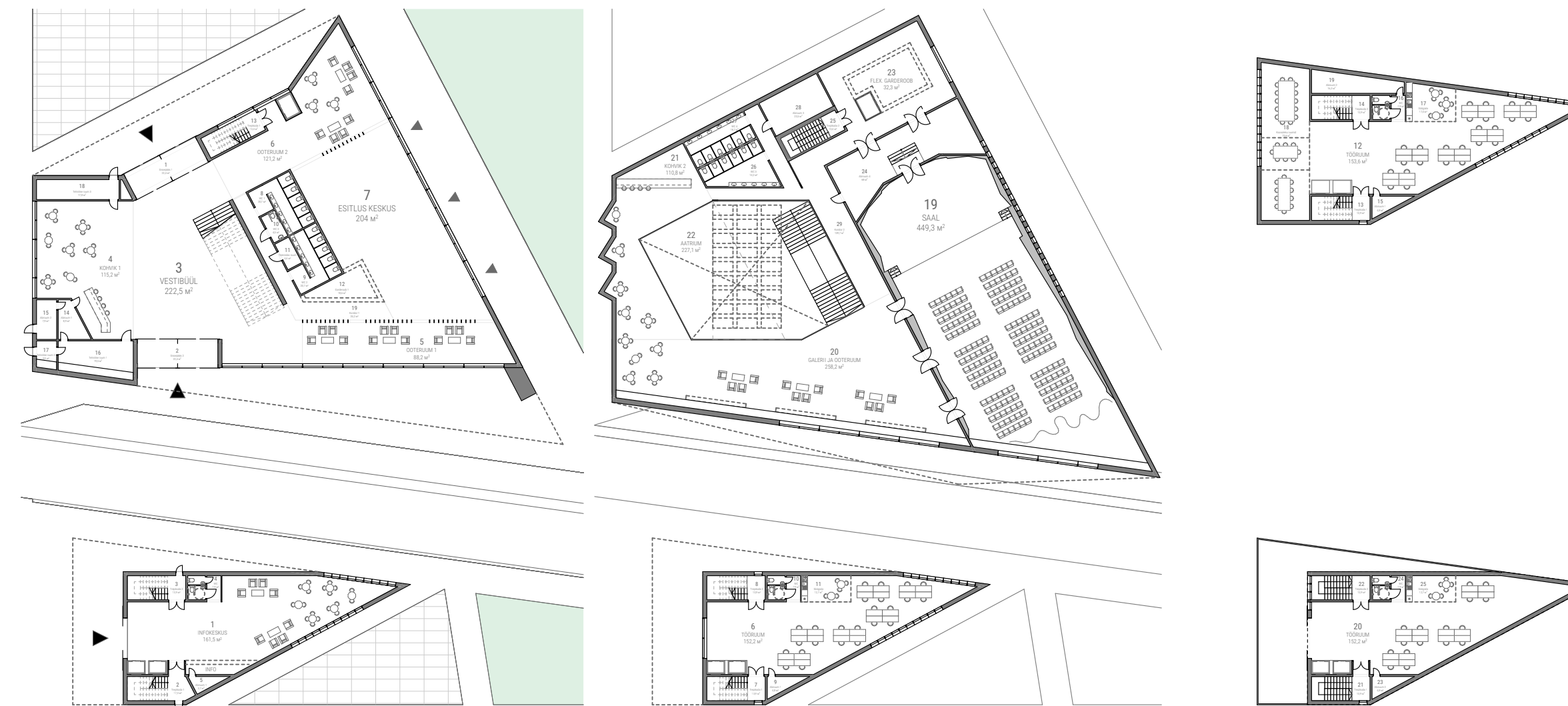
Vaatekoridorite säilitamiseks ja päikesekiirguse normide järgimiseks on planeeritud hoonete mahtu kujundatud järgmiselt: suurem hoone, mis on mõeldud pidulikeks sündmusteks, saab varju põhjapoolsele küljele. Hoone katus on kahekalduseline erineva kaldega: 8% läänepoolselt küljelt ja 15% idapoolselt küljelt. Väiksem hoone, mis on ette nähtud äritegevuseks, omab katusenõlva 7%.

Arvestades hoonete mõõtmeid ja kõrgusi, jaotuvad välimised fassaadid piduliku ja ärihoone vahel järgmiselt: esindushoonele antakse skulpturaalse hoone rolli, fassaad on valmistatud heledast materjalist, betoonist või betoonplaatidest. Ärihoone mängib esindushoone suhtes domineeriva ja antagonistliku rolli, fassaad on valmistatud tumedast materjalist, mattmetall plaatidest. Fassaadide aknad on varjatud perforeeritud materjalide abil, vajaduse korral täites päikesekiirgust blokeerivate elementide rolli.

HOONE FUNKTSIONAALSUS

Mõlemad planeeritud hooned on ühendatud maa-aluse korrusega ja neil on jalakäijate liikumiseks turvaline koridor, mis ühendab mõlemad hooned Tallinna linnavalitsuse praeguse hoonega. Maa-alusel korrusel toimub vajalike materjalide, kaupade, toiduainete, näituseeksponaatide ja muu vajaliku inventari laadimine ja mahalaadimine. Maa-alusel korrusel on suured ladustamisruumid ja tehnilised ruumid. Eraldi toimib parkla, millel on kolm väljapääsu maa peal: läänest, lõunast ja põhjast. Kaks eraldi väljapääsu viivad projekteeritavate hoonete esimesele korrusele.

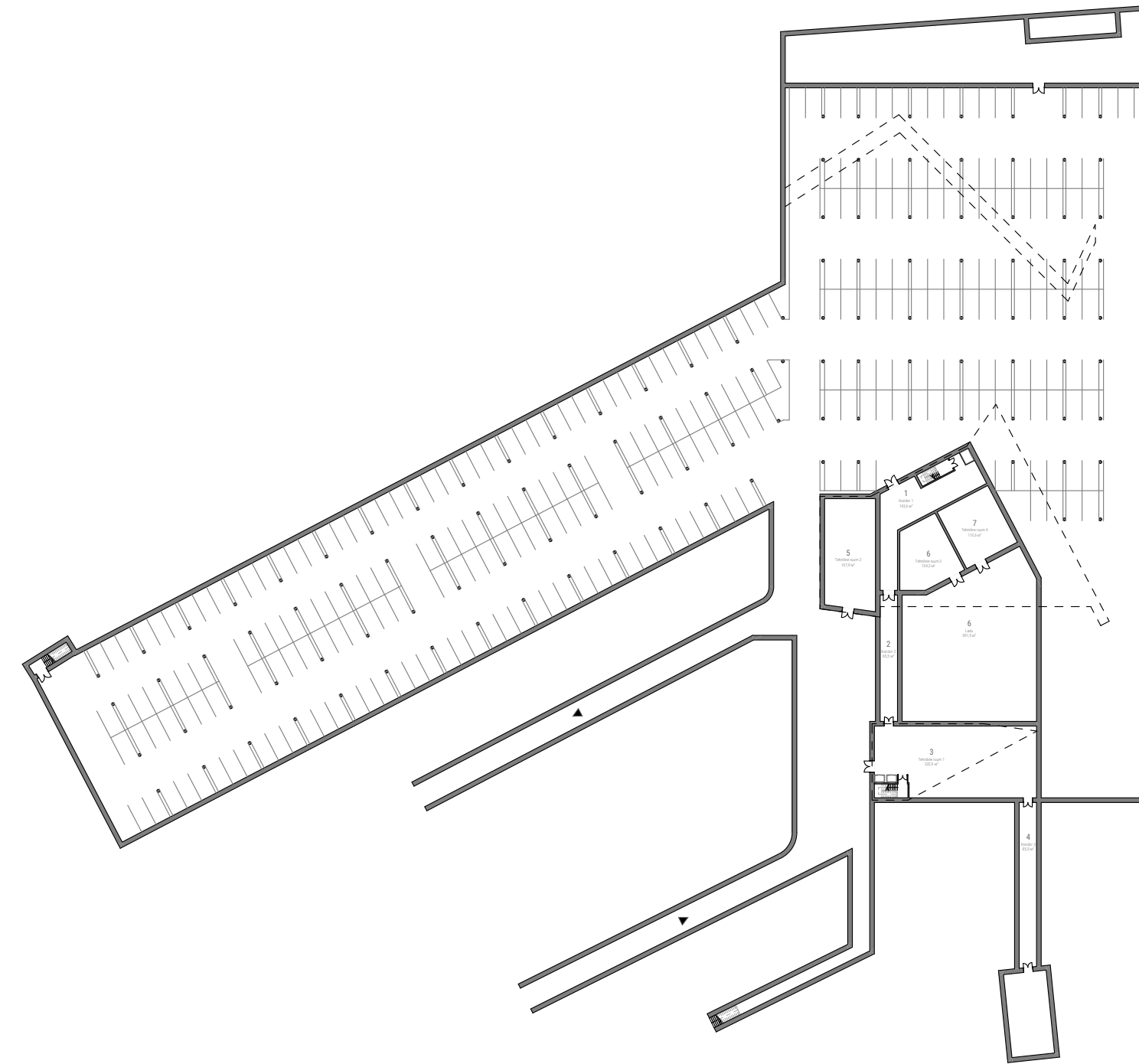
Kuna ruum, mis külgneb Vabaduse väljakuga on piisavalt suur, kavandatakse seda passiivselt kasutada vihma- ja sulavee kogumiseks ja esmaseks filtreerimiseks. Selleks vajalikud seadmed ja ruumid võib ette näha selle idee täpsema väljatöötamise tulemusena.

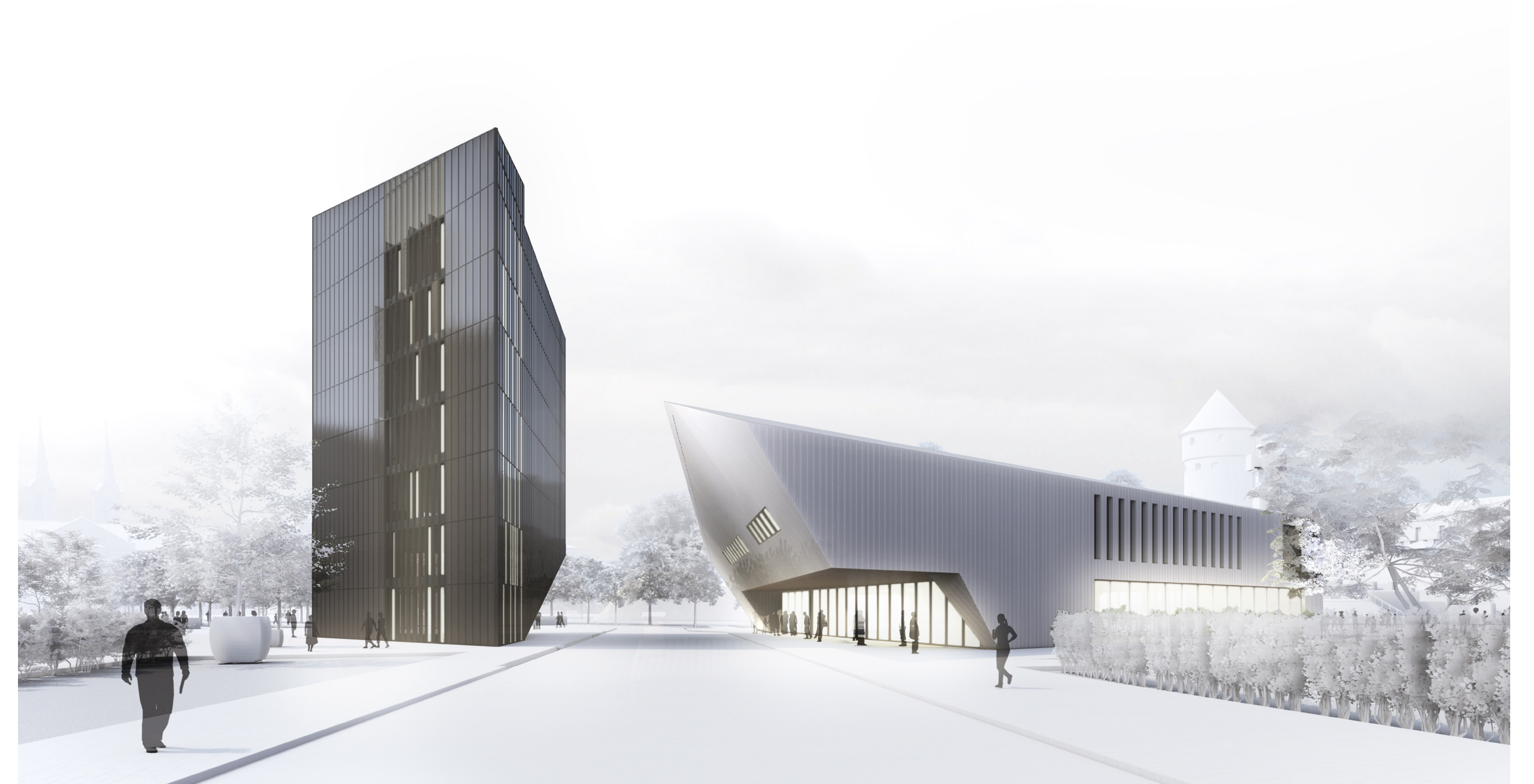
Joonis 32. Uue Raekoja korruse plaanid. Autori joonis.

Esimesel korrusel on ühendav korrus väljaku ja hoone vahel. Esimene korrus on esinduslik, seetõttu on sellele iseloomulikud suured avatud ruumid, ootesaalid, kohvikud, kohtumispaigad ja näituseruumid. Esindushoones esimesel korrusel on nn «transiitkoridor», mis on mõeldud kiireks liikumiseks väljakult bussipeatuseni. Esindushoone idaküljel asub esinduskeskus, mis mahutab suure hulga inimesi, ajakirjanikke, reporterid, kes osalevad pidulikel sündmustel. Ärihoone esimesel korrusel asub infokeskus, mis on mõeldud Tallinna linnavalitsuse suhtlemiseks avalikkusega.

Esindushoone teisel korrusel asub pidulike sündmuste korraldamiseks saal, sellele kuuluvad ruumid, samuti väike kohvik, ootesaal ja näitusekoridor. Ärihoone teine korrus ja kõik järgnevad korrused on avatud planeeringuga. Ainuke asi, mis jääb korrusest korruseni muutumatuks, on trepiplatvormi ja liftide olemasolu. Ülejäänud korruste planeering varieerub sõltuvalt tarbijate vajadustest.

Joonis 33. Uue Raekoja maa-alune parkla.. Autori joonis.

Joonis 34. Vaade Kaarli puiesteelt.. Autori joonis.

Joonis 35. Vaade Vabaduse Väljakult.. Autori joonis.

Joonis 36. Vaade pidulikust hoonest.. Autori joonis.

VIIDATUD ALLIKAD

1. (n.d.). Tallinn 2035 Arengustrateegia: Главная страница. Retrieved December 29, 2023, from <https://strateegia.tallinn.ee/ru>
2. Образ города (В. Л. Глазычева, Trans.). (1982). "Стройиздат".
3. Перькова, М. В. (2009). Основы территориально-пространственного развития городов. технологический университет (БГТУ) им. В.Г.Шухова.
4. Джекобс, Д. (2011). Смерть и жизнь больших американских городов: [пер. с англ.]. Новое изд-во.
5. Гейл, Я. (2012). Города для людей: [перевод]. Концерн "Крост".
6. Вебер, М. (2018). Город. Институт медиа, архитектуры и дизайна "Стрелка".
7. Alver, A. (1999). Over the buildings and beyond: urban projects & articles 1994-1998. Alver ja Trummal Arhitektuuribüroo.
8. Brüggemann, K., & Tuchtenhagen, R. (2013). Tallinna ajalugu. Varrak.
9. Bruns, D. (1998). Tallinn. Linnaehitus Eesti Vabariigi aastail 1918-1940 (Tallinn ed.). "Valgus".
10. Bruns, D. (2006). Таллинн: история градостроения, рассказанная главным архитектором. Издат. "КПД".
11. Hölscher, T. (2007). Urban Spaces and Central Places, Classical Archeology. T. Hölscher, ed.: Susan E. Alcock and Robin Osborne, Blackwell Publishing.
12. Koger, T. (2002). Jalutuskäigud vanas Tallinnas: Raekoja plats, Vabaduse väljak, Viru väljak, Tornide väljak. Eesti Entsüklopeediakirjastus.
13. Luk'ianin, V. (1995). Прогулки по Екатеринбургу. Банк культурной информации.
14. Mamford, L. (1961). Tsesiti in Histori. Luis Mamford.
15. Michajlov, L. (2019). Таллиннский альбом (L. Michajlov, Ed.). Leonid Mihhailov.
16. Muinsuskaitseeadus–Riigi Teataja. (n.d.). Riigi Teataja. Retrieved December 29, 2023, from <https://www.riigiteataja.ee/akt/119032019013>

17. Nerman, R., & Lõhmus, L. (2013). Tallinna asumid ja ametlikud kohanimed. Tallinna Linnaplaneerimise Amet.

18. Ozhegova, E. S. (2009). Ландшафтная архитектура: история стилей. ONIKS.

19. Tallinna vanalinna muinsuskaitseala põhimäärus–Riigi Teataja. (n.d.). Riigi Teataja. Retrieved December 29, 2023, from <https://www.riigiteataja.ee/akt/795759>

20. X-GIS 2.0 [myrakaart]. (n.d.). X-GIS 2.0 [maainfo]. Retrieved January 1, 2024, from <https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/myrakaart>

JOONISTE LOETELU

Joonis 1. Veduta della Piazza di S Pietro in Vaticano. (Francesco Panini, 1770) Foto: <https://www.rct.uk/collection/705163-e>

Joonis 2. Tallinna Raekojaplats. (Privalov, 2023) Foto: isiklik kollektsioon.

Joonis 3. Vabaduse Väljak enne 1864 a. Autori joonis.

Joonis 4. Vabaduse Väljak enne 1910 a. Autori joonis.

Joonis 5. Vabaduse Väljak enne 1940 a. Autori joonis.

Joonis 6. Vabaduse Väljak enne 1991 a. Autori joonis.

Joonis 7. Vabaduse Väljaku kuju aastast 2009. Autori joonis.

Joonis 8. Vaade Vabaduse Väljakule. (Privalov, 2023) Foto: isiklik kollektsioon.

Joonis 9. Vabaduse Väljaku liikumisskeem. Autori joonis.

Joonis 10. Vabaduse Väljaku mürakaart. Autori joonis.

Joonis 11. Vabaduse Väljaku ümbruskonna rohealad. Autori joonis.

Joonis 12. Vabaduse Väljaku kujundamatus. Autori joonis.

Joonis 13. Vabaduse Väljaku probleemsed alad. Autori joonis.

Joonis 14. Raekoja turg. (Privalov, 2023) Foto: isiklik kollektsioon.

Joonis 15. Eliel Saarineni Tallinna planeering. (Bruns, 1998)

Joonis 16. Vabaduse väljak. Autori joonis.

Joonis 17. Vabaduse väljaku tänavakunst. (Privalov, 2021)

Foto: isiklik kollektsioon.

Joonis 18. Vabaduse väljak. (Privalov, 2022) Foto: isiklik kollektsioon.

Joonis 19. Linna arengustrateegia "Tallinn 2035" (Tallinn, 2023) Foto: <https://www.tallinn.ee/et/strateegia>

Joonis 20. Vabadussammas. (Privalov, 2023) Foto: isiklik kollektsioon.

Joonis 21. Vabaduse Väljaku kavandatud liikumiskoridorid. Autori joonis.

Joonis 22. Vabaduse Väljaku liikumissuundade ühendamine. Autori joonis.

Joonis 23. Vabaduse Väljaku vaatekoridorid. Autori joonis.

Joonis 24. Tallinna kesklinna ühendused. Autori joonis.

Joonis 25. Väljaku ühendatavus. Autori joonis.

Joonis 26. Projekteeritud liikumisskeem. Autori joonis.

Joonis 27. Projekteeritud liikumisskeem. Autori joonis.

Joonis 28. Projekteeritud liikumisskeem. Autori joonis.

Joonis 29. Väljaku ühendatavus. Autori joonis.

Joonis 30. Väljaku kasutus ürituste puhul. Autori joonis.

Joonis 31. Väljaku kasutus paraadide puhul. Autori joonis.

Joonis 32. Uue Raekoja korruse plaanid. Autori joonis.

Joonis 33. Uue Raekoja maa-alune parkla. Autori joonis.

Joonis 34. Vaade Kaarli puiesteelt. Autori joonis.

Joonis 35. Vaade Vabaduse Väljakult. Autori joonis.

Joonis 36. Vaade pidulikust hoonest. Autori joonis.

PLAKATID

